

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Masteroppgave 2018 30 stp
Fakultet for landskap og samfunn

Gården som en helsefremmende arena for ungdom. En kvalitativ studie av å delta på tilbudet Åpen gård ved Kampen Økologiske Barnebondegård

The farm as a health promoting arena for adolescents. A qualitative study of the program Åpen gård at Kampen Økologiske Barnebondegård

Hege Olimb Myhre
Master i folkehelsevitenskap

Forord

Denne masteroppgaven markerer avslutningen på min mastergrad i folkehelsevitenskap ved Norges miljø og biovitenskapelige universitet. Det har vært to lærerike år som har gitt meg verdifull innsikt og kunnskap i fagfeltet.

Jeg vil først og fremst takke min veileder Grete Grindal Patil ved NMBU for godt samarbeid og god veiledning dette halvåret. Jeg vil også sende en stor takk til Kampen Økologiske Barnebondegård som tok imot meg og var svært behjelpelige i gjennomføringen av datainnsamlingen. En spesiell takk er rettet til Maria, Thomas og Heidi.

Denne masteroppgaven har vært en intensiv og til tider krevende prosess. Jeg vil takke min familie og mine gode venner for støttende og oppmuntrende meldinger, og sosialt samvær dette halvåret. Tusen takk for at dere tok dere tid til gjennomlesning og korrektur i innspurten! En ekstra stor takk til Ida, min studievenninne og faste partner på lesesalen dette semesteret; uten din støtte, ditt gode humør og dine kloke ord hadde jeg ikke kommet gjennom dette halvåret like hel. Sist men ikke minst; takk til min kjære Iver for uvurderlig støtte og at du alltid er der for meg.

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet

Ås, 11.mai 2018

Hege Olimb Myhre

Sammendrag

Bakgrunn: Omfanget av selvrapporterte depressive symptomer hos ungdom har økt de siste 20 årene (Bakken, 2017), og ungdoms psykiske helse har blitt satt på dagsorden (Helse- og omsorgsdepartementet, 2015). Innen det helsefremmende arbeidet anses helse å være en ressurs som kreves for å kunne håndtere sin hverdag (WHO, 1986), og det er ønskelig å undersøke hva som styrker dette. Helse- og omsorgsdepartementet (2017) har etterspurt alternative helsefremmende arenaer for å møte utfordringene innen psykiske helse, og landbruket trekkes her frem.

Hensikt: Formålet med denne oppgaven var å undersøke på hvilken måte tilbudet *Åpen gård*, på Kampen Økologiske Barnebondegård, kan fremme helse hos ungdom.

Metode: I denne oppgaven ble det benyttet et kvalitativt design, med semistrukturerte intervju og deltakende observasjon som metode. Utvalget bestod av seks ungdommer i alderen 13-17 år og to ansatte på Åpen gård. Åtte intervjuer, samt feltnotater fra observasjon dannet datamaterialet. Dataene ble analysert med Malterud (2017) sin systematiske tekstkondensering. I tillegg til det overordnede helsefremmende perspektivet, er resultatene diskutert i lys av en aktivitetsvitenskapelig forståelse av hvordan aktiviteter som oppleves som meningsfulle kan fremme helse.

Resultater: Fire tema fremkom i analysen. Første tema var «et sted å være». Åpen gård ble betraktet som en møteplass og et fristed i hverdagen, der ungdommene fikk mulighet til å slappe av. Andre tema var «vokse med oppgavene». Her kom det frem at etter hvert som ungdommene ble eldre fikk de mer ansvar, jobbet mer selvstendig, og utviklet ansvarsfølelse overfor dyrene og det sosiale miljøet på gården. Ungdommene opparbeidet seg fysiske, motoriske og sosiale ferdigheter. Tredje tema var «gården som en sosial arena», som viste at fellesskapet og samholdet på gården var sterkt, og de sosiale relasjonene ble trukket frem som den viktigste delen av tilbudet. Siste tema var «natur og dyr i byen», der nærhet til natur og dyr i en urban setting ble trukket frem som betydningsfullt for ungdommene.

Konklusjon: På Åpen gård var det den sosiale og fysiske konteksten som gjorde at ungdommene opplevde tilbudet som meningsfullt. Det var via felles arbeidsoppgaver de fikk positive opplevelser. For ungdommene som opplever det meningsfullt å være på gården, kan Åpen gård betraktes som et helsefremmende tilbud.

Nøkkelord: gård, helsefremming, fritidstilbud, ungdom, natur

Abstract

Background: The prevalence of self-reported depressive symptoms among adolescents has increased in the previous 20 years (Bakken, 2017), which has led to more focus on adolescent mental health (Helse- og omsorgsdepartementet, 2015). In health promotion, health is regarded as an everyday resource, enabling people to cope with their environments (WHO, 1986), and an understanding of the factors contributing to good health is needed. To face the challenges related to mental issues, Helse- og omsorgsdepartementet (2017) have requested more health promoting interventions, where farming is considered an example.

Purpose: The aim of this study was to investigate in what way the program *Åpen gård* at the Oslo based farm «Kampen Økologiske Barnebondegård» can promote health among adolescents.

Method: This study has used a qualitative study design, including semi-structured interviews and participant observations. The study sample consisted of six adolescents aged 13-17 years, and two employees at *Åpen gård*. The data collection contained a total of eight interviews and field notes from the participant observations. Systematic text condensation was used as the analysis tool (Malterud, 2017). In addition to the health promoting perspective, the results are discussed in an occupational understanding that activities that are perceived as meaningful can promote health.

Result: Four main themes emerged from the analysis. First theme was «a place to stay». *Åpen gård* was considered a social meeting place where the adolescents could relax. The second theme was «developing alongside the activities». As the adolescents grew older, they became more autonomous, and developed a sense of responsibility for the animals and the environment on the farm. The employees experienced that the adolescents gained important skills and developed in various ways. The third theme was «the farm as a social arena». The social ties were the most important factor, and the connection between the participants was strong. The last theme was «nature and animals in an urban setting», where being able to interact with the farm animals and nature in an urban environment was considered meaningful.

Conclusion: The social ties and the natural setting were important components when the adolescents described the program at *Åpen gård* as meaningful to them. Carrying out activities together led to positive experiences. Adolescents who experience staying at the farm as meaningful, *Åpen gård* can be considered as a health promoting arena.

Keywords: farm, health promotion, leisure activities, adolescents, nature

Innhold

Forord.....	i
Sammendrag.....	ii
Abstract	iii
1.0 Introduksjon	1
1.1 Formål og problemstilling.....	2
1.1.1 Avgrensninger.....	2
2.0 Bakgrunn	3
2.1 Perspektiver på helse	3
2.1.1 Helseforståelse.....	3
2.1.2 Subjektiv livskvalitet.....	3
2.1.3 Det helsefremmende arbeidet	4
2.1.4 Psykisk helse i folkehelsearbeidet.....	4
2.2 Ungdom	5
2.2.1 Ungdomsfasen	5
2.2.2 Hva påvirker ungdom sin helse?.....	6
2.2.3 Ungdoms helse og livskvalitet.....	8
2.2.4 Nærmiljøet som en helsefremmende arena for ungdom.....	9
2.2.5 Ungdoms deltakelse i fritidsaktiviteter.....	9
2.3 Tilbudet Åpen gård.....	10
2.3.1 Kampen Økologiske Barnebondegård.....	10
2.3.2 Åpen gård	11
2.4 Naturen som en helsefremmende arena	11
2.4.1 Natur og helse.....	12
2.4.2 Velferdstjenester i landbruket.....	12
2.4.3 Naturbaserte aktivitetstilbud for ungdom	13
3.0. Teoretisk forankring	15
3.1 Helse i et aktivitetsvitenskapelig perspektiv.....	15
3.1.1 Konseptet <i>å være</i>	15
3.1.2 Konseptet <i>å tilhøre</i>	16
3.1.3 Konseptet <i>å bli</i>	18
3.1.4 Omgivelsene sin betydning for aktivitetene	18
3.2 Helse i et sosialt perspektiv	19
3.2.1 Sosiale nettverk.....	19
3.2.2 Sosiale relasjoner	19
3.2.3 Sosial støtte.....	20
3.3 Naturens helsefremmende virkning.....	20
3.3.1 Kontakt med natur som helsefremmende	20
3.3.2 Kontakt med dyr som helsefremmende.....	22
4.0 Metode.....	23
4.1 Forskningsdesign.....	23
4.2 Utvalg og rekruttering	24
4.3 Intervjuguide og gjennomføring av intervju.....	25
4.4 Gjennomføring av deltakende observasjon.....	27
4.5 Analyse av datamateriale.....	28
4.5.1 Bearbeiding og analyse av intervju.....	28

4.5.2 Analyse av observasjon.....	30
4.6 Etske vurderinger	31
4.6.1 Godkjenning av prosjektet.....	31
4.6.2 Etske retningslinjer	31
4.6.3 Forforståelse	32
5.0 Presentasjon av funn	34
5.1 Et sted å være.....	35
5.1.1 Naturlig møteplass	35
5.1.2 Fristed i hverdagen.....	35
5.1.3 Tilhørighet.....	36
5.2 Vokse med oppgavene.....	37
5.2.1 Jobbe seg oppover.....	37
5.2.2 Ansvarsfølelse.....	39
5.2.3 Personlig utvikling.....	40
5.3 Gården som en sosial arena	40
5.3.1 Fellesskap	41
5.3.2 Arbeid skaper sosial kontakt.....	41
5.3.3 Trygge og engasjerte voksne	42
5.4 Natur og dyr i byen	43
5.4.1 Nærhet til natur.....	43
5.4.2 Nærkontakt med dyr.....	44
6.0 Diskusjon	46
6.1 Åpen gård i lys av aktivitetsvitenskapelige begreper	46
6.1.1 Fremme helse gjennom å være	47
6.1.2 Fremme helse gjennom å tilhøre.....	47
6.1.3 Fremme helse gjennom å bli.....	51
6.1.4 Naturen som fysisk kontekst.....	52
6.2 Åpen gård sett i et overordnet folkehelseperspektiv	55
6.2.1 Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell.....	55
6.2.2 Statens satsning innen helsefremming blant ungdom	56
6.3 Metodediskusjon	57
6.3.1 Refleksivitet.....	57
6.3.2 Relevans	58
6.3.3 Validitet.....	58
7.0 Avslutning.....	61
Referanser.....	63
Vedlegg	70
Vedlegg 1 – Observasjonsguide	70
Vedlegg 2 – Intervjuguide: ungdom på Åpen gård.....	71
Vedlegg 3 – Intervjuguide: ansatte ved Åpen Gård.....	73
Vedlegg 4 – Informasjonsskriv ungdom.....	75
Vedlegg 5 – Informasjonsskriv ansatte	77
Vedlegg 6 – Godkjenning fra NSD	78
Vedlegg 7 – Godkjenning av endringsmelding NSD.....	79

1.0 Introduksjon

Ungdomsårene er en periode med store overganger - både kroppslig og mentalt. Samtidig som kroppen er i endring skal en finne ut av hvem en er og hva man står for (Bakken, 2017). Overgangen fra å være barn til å bli tenåring, og senere voksen, handler om en løsrivelse fra foreldre og bli mer selvstendig, og kan beskrives som en avgjørende periode for helsen senere i livet (Viner et al., 2012). I Norge har omfanget av selvrapporterte depressive symptomer blant ungdom hatt en gradvis økning de siste 20 årene, både hos jenter og gutter. Det eksisterer bekymring for om dagens økende individualisering i samfunnet og et press om å lykkes på livets mange arenaer, kan påvirke ungdoms psykiske helse i en negativ retning (Bakken, 2017). Samtidig er barne- og ungdomsårene en sentral periode for å bygge opp sosiale og helsemessige ressurser (Nes, 2017). Psykisk helse blant ungdom har derfor blitt satt på dagsorden (Helse- og omsorgsdepartementet, 2015), og forskning som omhandler hvordan forhold på livets ulike arenaer påvirker og fremmer psykisk helse og livskvalitet, er etterspurt (Helsedirektoratet, 2014).

Det helsefremmende arbeidet handler om å sette folk i stand til å få økt kontroll over- og forbedre sin helse (WHO, 1986). Med dette anses helse som en ressurs som kreves for å kunne håndtere sin hverdag og sine omgivelser. Innen helsefremming er det derfor av interesse å undersøke hva det er som kan bygge opp og styrke menneskelige ressurser. I et aktivitetsvitenskapelig perspektiv fremmes helse gjennom deltakelse i såkalte meningsfulle aktiviteter (Christiansen & Townsend, 2010a). Hvorvidt aktiviteter er helsefremmende avhenger av hvordan de oppleves, og konteksten aktivitetene finner sted i vil være sentral når vi skal forstå hvordan deltakelse i aktiviteter kan fremme helse hos ungdom.

Det har de siste årene vært en økt interesse for hvordan aktivitet i en natur-kontekst kan virke helsefremmende. Dette er blant annet grunnet i en hypotese om at mennesker har en iboende tiltrekning til naturen og andre levende organismer (Kellert & Wilson, 1993). Forskning peker dessuten i retning av at kontakt med trygge naturlige omgivelser (Grinde & Patil, 2009; Stigsdotter et al., 2011; Ulrich, 1993) og dyr (Berget & Ihlebæk, 2011) kan oppleves som helsefremmende for mennesker. Særlig eksisterer det mye forskning knyttet til den terapeutiske betydningen dyr og naturmiljø på gård kan ha på mennesker, men derimot lite litteratur på hvordan gården kan benyttes som en helsefremmende arena for ungdom. I denne oppgaven vil jeg undersøke Kampen Økologiske Barnebondegård sitt tilbud *Åpen gård*, som er en åpen møteplass og aktivitetsarena for barn og ungdom. Jeg ønsker å studere tilbudet i et

helsefremmende og aktivitetsvitenskapelig perspektiv, og diskutere i hvilken grad dette kan være et godt folkehelseiltak rettet mot ungdom, i en fase i livet der viktige helsemessige ressurser bygges opp.

1.1 Formål og problemstilling

På bakgrunn av det overnevnte, var studiens formål å få en dypere innsikt i hvordan tilbudet Åpen gård kan bidra til å fremme helse hos ungdom. For å undersøke dette var det ønskelig å inkludere både ungdommene selv og de ansatte sitt perspektiv. Jeg har følgende problemstilling:

På hvilken måte bidrar tilbudet Åpen gård til å fremme helse hos ungdom?

Problemstillingen ble studert ved hjelp av intervju med ungdom og ansatte, og støttet av observasjon. Det overordnede fokuset i intervjuene var å få frem hvordan ungdom opplevde å være på Åpen gård, samt hvilken betydning de ansatte hadde erfart at tilbudet hadde hatt for ungdommene. Siden tanken bak Åpen gård er å skape mening gjennom aktivitet, og fordi det var ungdoms deltakelse som skulle studeres i denne oppgaven, var det av interesse å fokusere på de aktivitetene ungdommene gjorde, og hvordan omgivelsene spilte inn på hvordan disse opplevdes. Det er videre benyttet et overordnet helsefremmende perspektiv og resultatene vil bli diskutert i et aktivitetsvitenskapelig perspektiv.

1.1.1 Avgrensninger

Denne oppgaven har en helsefremmende vinkling, og dermed en helsefremmende tilnærming til helse. Teori og empiri som ikke samsvarte med denne tilnærmingen ble ekskludert, da det ikke ble sett på som relevant for å besvare oppgavens problemstilling. På bakgrunn av at tilbudet benyttes av ungdom med både etnisk og ikke-etnisk norsk bakgrunn var det ønskelig å se på ungdom generelt som målgruppe. Videre ble det ikke vurdert grad av sosioøkonomisk status.

2.0 Bakgrunn

Det følgende kapittelet vil bestå av to deler. I den første delen vil det gjøres rede for hvilken helseforståelse som er valgt, helsefremming vil beskrives og ungdom sin helse og livskvalitet vil belyses ut fra utvalgt litteratur. I den siste delen vil beskrivelse av tilbudet Åpen gård og tilhørende empiri legges frem.

2.1 Perspektiver på helse

Dette delkapittelet vil utdype det helsefremmende perspektivet som ligger til grunn for oppgaven. Sentrale begreper, samt hvordan perspektivet kan utøves i folkehelsearbeid vil legges frem. Innholdet vil vinkles mot ungdom.

2.1.1 Helseforståelse

Verdens helseorganisasjon (WHO) definerte i 1948 helse som en tilstand av fullstendig fysisk, mentalt og sosialt velbefinnende, og ikke bare fravær av sykdom (WHO, 1948), og har fått honnør fordi definisjonen har et helhetlig syn på helse. Senere får definisjonen en mer utdypende helsefremmende vinkling, der helse i større grad blir sett på som en ressurs i hvert enkelt liv (WHO, 1986). En beskrivelse av helse som også benytter dette ressursperspektivet er den norske legen Peter Hjort (1982) sin definisjon: «*Helse er å ha overskudd i forhold til hverdagens krav og utfordringer*». God helse handler med andre ord ikke kun om det å være frisk, det omfatter også det å være tilfreds med livet, og oppleve mestring overfor de utfordringene man møter. Disse helsedefinisjonene har en *salutogen* tilnærming til helse (Antonovsky, 2012). I et salutogent perspektiv er fokuset rettet mot hva som skaper helse, og hvordan mennesker bygger seg opp ressurser som gjør at de er bedre rustet til å tåle motgang (Antonovsky, 2012). Den salutogene tilnærmingen vil være relevant når vi studerer helsefremmende tiltak.

2.1.2 Subjektiv livskvalitet

Det har de siste årene blitt økt oppmerksomhet rundt positiv psykologi innen helse (Carlquist, 2015). Feltet retter seg mot menneskers subjektive opplevelse av egen helse og livskvalitet, og blir derfor sett på som relevant innen helsefremming. Tanken er at god subjektiv livskvalitet ikke bare har en verdi i seg selv, men også vil kunne ha positive helsemessige konsekvenser (Nes, 2017). For å beskrive subjektiv livskvalitet skilles det mellom *hedonisk* og *eudaimonisk* lykke. Hedonisk lykke refererer til følelsestilstander, ofte definert som tilstedeværelse av

positive følelser og fravær av negative følelser, mens eudaimonisk lykke i større grad handler om hvordan man fungerer (Nes, 2017). Hedonisk lykke, også kalt subjektiv velvære, spiller en viktig rolle for ungdoms helse, siden positive følelser og tilfredshet kan gjøre at unge i større grad oppsøker spennende og interessante situasjoner der de får utfordret og utviklet seg selv (Nes, 2017). Eudaimonisk lykke kan også refereres til som psykologisk velvære, og handler om å gjøre aktiviteter som er givende, og som gir en opplevelse av vekst, engasjement, autonomi og mening (Nes, 2017). God livskvalitet kan altså handle om å oppleve at man både har det godt og fungerer bra.

2.1.3 Det helsefremmende arbeidet

Den første internasjonale konferansen om helsefremming ble holdt i Ottawa i 1986, og markerte for alvor begynnelsen på det helsefremmende arbeidet (WHO, 1986). Konferansen resulterte i Ottawacharteret, som påpekte kompleksiteten ved god helse, og hvordan dette ikke kun var personlig anliggende men derimot et resultat av forhold på alle samfunnsnivå (WHO, 1986). Det helsefremmende arbeidet ble her definert som «*den prosessen som setter folk bedre i stand til å få økt kontroll over og forbedre og bevare sin helse*» (WHO, 1986). Denne helseforståelsen henger sammen med begrepet *empowerment*, som har blitt hyppig benyttet innen helse de seneste årene. Askheim (2012) forklarer empowerment som det å mobilisere kraft til å ta kontroll og få makt over eget liv. I likhet med Ottawacharteret, som retter seg mot de sosiale og miljømessige faktorene i samfunnet, settes helse også her inn i en samfunnsmessig kontekst. Innen empowerment-tenkningen vil det å ha kontroll over eget liv og helse være et resultat av de samfunnsmessige forholdene som ligger til grunn (Askheim, 2012).

I Norge er folkehelseloven sentral i arbeidet med å fremme helse i befolkningen, i tillegg til det forebyggende arbeidet. Folkehelseloven sitt formål er å bidra til en positiv samfunnsutvikling som fremmer befolkningens helse og trivsel (Folkehelseloven, 2012, §1). I tråd med Ottawacharteret tydeliggjør loven at god folkehelse avhenger av en bred samfunnsmessig tilnærming, som tar for seg alle de faktorene i samfunnet som direkte eller indirekte kan påvirke befolkningens helse (WHO, 1986).

2.1.4 Psykisk helse i folkehelsearbeidet

I folkehelsemeldingen «Mestring og muligheter» trekkes det frem at det er nødvendig å legge til rette for et samfunn som fremmer livskvalitet og trivsel, gjennom å fokusere på forhold i

omgivelsene som fremmer mestring, tilhørighet og opplevelse av mening (Helse- og omsorgsdepartementet, 2015). Her settes barn og ungdoms psykiske helse for alvor på dagsorden. Regjeringens satsning på psykisk helse kommer senere frem i departementenes felles satsning «Mestre hele livet» (Helse- og omsorgsdepartementet, 2017). Her påpekes det at psykisk helse skal være likeverdig fysisk helse i det nasjonale og lokale folkehelsearbeidet. Dette innebærer at man i større grad bør fokusere på de positive aspektene ved psykisk helse, slik som mestring, tilhørighet og positive relasjoner, da opplevelsen av disse faktorene vil være beskyttende for menneskers psykiske helse (Helse- og omsorgsdepartementet, 2017). Regjeringens strategi for å fremme ungdom sin helse kommer spesielt frem i strategien #Ungdomshelse (Helse- og omsorgsdepartementet, 2016). Denne strategien er den første av sitt slag innen ungdomshelse, og har som mål å hjelpe unge å mestre egne utfordringer og leve gode liv (Helse- og omsorgsdepartementet, 2016). I tillegg skal det lokale arbeidet med psykisk helse styrkes gjennom det nylig igangsatte folkehelseprogrammet (Helse- og omsorgsdepartementet & KS, 2017). Programmet skal gjennom en tiårsperiode styrke kommunenes arbeid med å blant annet fremme barn og unges psykiske helse og livskvalitet.

Helse- og omsorgsdepartementet (2017) anbefaler å bruke begrepet livskvalitet for å beskrive god psykisk helse, fordi god subjektiv livskvalitet vil styrke vår motstandskraft slik at vi er bedre rustet til å tåle motgang. Begrepet livskvalitet vil på bakgrunn av dette bli benyttet videre i oppgaven, for å beskrive en tilstand av god psykisk helse.

2.2 Ungdom

For å få et bedre innblikk i målgruppa vil det her skisseres et bilde av helse og trivsel blant dagens ungdom. Det vil også diskuteres hvilken kontekst ungdom befinner seg i, og hvordan ungdom sin helse påvirkes av deres ytre omgivelser.

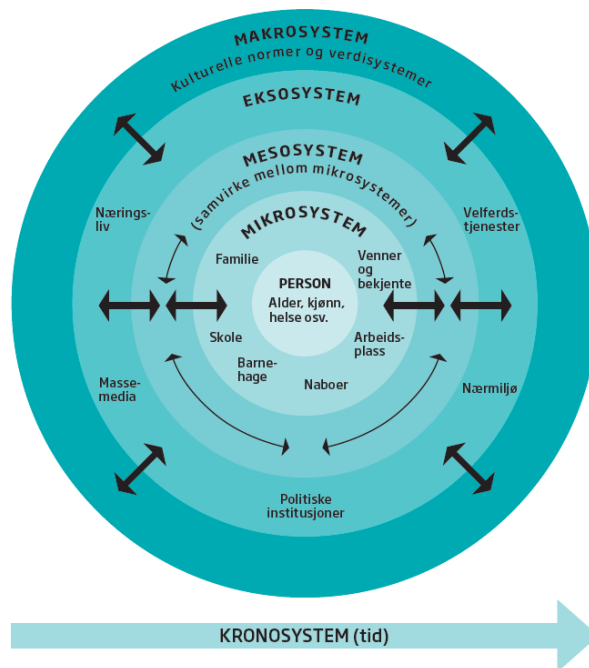
2.2.1 Ungdomsfasen

Ungdom befinner seg i en periode i livet der en ønsker å søke mening og finne seg selv (Frønes, 2011). Frønes (2011) mener dette er en eksistensiell fase preget av fornyelse, der strukturer brytes ned og bygges opp igjen. Han beskriver ungdomstiden som en formende periode, og mener erfaringer herfra er viktig for resten av livsløpet. Dette er en fase der det også tas sentrale valg som vil påvirke livet senere, både med tanke på livsstil og utdanning (Frønes, 2011).

Ungdomstiden kan også betegnes som en sosialiseringssprosess der man utvikles som individer, og som medlemmer av en kultur og et samfunn (Frønes, 2011). En viktig del av denne sosialiseringssprosessen er å utvikle sosial og kommunikativ kompetanse, samt å tilegne seg evnen til å forstå og reflektere (Frønes, 2011). Gjennom å forstå andres perspektiver vil man bedre kunne være åpen og sette seg inn i andres situasjon. Evnen til å ta et annet perspektiv enn sitt eget kalles *desentrering*, og er nødvendig for å utvikle empati ovenfor andre (Frønes, 2011). *Sosial desentrering* handler imidlertid om å se verden ut fra andre sosiale og kulturelle perspektiver enn sitt eget, og vil være en livslang prosess å lære seg (Frønes, 2011). Sosial desentrering utvikles gjennom samhandling med andre, og avhenger av våre sosiale omgivelser (Frønes, 2011). Det å samhandle med personer med ulike perspektiver enn deg selv vil trolig kunne virke positivt på utviklingen av desentreringsevner (Frønes, 2011).

2.2.2 Hva påvirker ungdom sin helse?

Ungdom har ifølge Deci og Ryan (2002) en iboende driv mot å utforske og forstå sine omgivelser og seg selv. Likevel spiller omgivelsene en nødvendig rolle for å få dette til. Konteksten som ungdom befinner seg i kan enten legge til rette for en positiv utvikling, eller den kan hindre fruktbare prosesser (Deci & Ryan, 2002). Det sosiale miljøet som ungdom befinner seg i vil derfor være av interesse når deres helse og livskvalitet skal studeres. En sentral modell innen det helsefremmende arbeidet er Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell (figur 1). Modellen forklarer hvordan ungdom sin utvikling og vekst foregår i gjensidig påvirkning med sine omgivelser (Bronfenbrenner, 1977). Den støtter WHO sin forståelse av at helse ikke kun er et resultat av individets valg, men derimot avhenger av det miljøet man lever i (WHO, 1986). Modellen viser hvordan ungdoms helse må betraktes ut fra den konteksten de lever i, og at de både påvirker og påvirkes av sine omgivelser.

Figur 1: Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell (Bronfenbrenner, 2005)

Modellen består av fire nivå; mikro-, meso-, ekso- og makrosystemet (Bronfenbrenner, 1977). Mikrosystemet er den settingen et individ befinner seg i på en bestemt tid i livet, og inneholder elementer som sted, tid, relasjoner og aktiviteter. Ungdom sitt mikrosystem vil kunne bestå av familie, venner og skole. Mesosystemet er samspillet mellom de ulike elementene i et mikrosystem; interaksjonen mellom skole, foreldre, venner og andre viktige personer i hverdagen. Det neste nivået er eksosystemet, og består av sosiale strukturer som både direkte og indirekte påvirker ungdoms utvikling. Dette kan være på et lokalt plan, slik som ungdom sitt nærmiljø, eller på et mer overordnet plan, som tilgjengelighet av tjenester og ressurser, eller sosiale media. Ytterst i utviklingsmodellen er makrosystemet, som innebærer de overordnede økonomiske, kulturelle og sosiale systemene i samfunnet. Makrosystemet legger for eksempel føringer for hvilke aktivitetstilbud som skal eksistere for ungdom, og viser dermed hvilke aktiviteter samfunnet oppfatter som helsefremmende. Dette nivået vil både påvirke og påvirkes av de underordnede systemene (Bronfenbrenner, 1977). I senere tid ble også et femte system lagt til; kronosystemet. Dette systemet tilfører et tidsperspektiv til modellen, og betyr at det gjennom tiden vil kunne skje hendelser som kan påvirke menneskers utvikling (Rosa & Tudge, 2013). Alle disse fem systemene vil enten direkte eller indirekte kunne påvirke ungdom sin utvikling, helse og trivsel (Bronfenbrenner, 2005).

Hvordan ungdoms livskvalitet påvirkes kan også forklares gjennom såkalte *top-down*-prosesser, som gener og personlighet, og ved *bottom-up*-prosesser; miljøfaktorer slik som sosiale relasjoner og samfunnsstrukturelle forhold (Nes, 2017). Her betraktes hver enkelt sitt genetiske utgangspunkt å spille en sentral rolle for hvordan miljøfaktorene påvirker dem (Nes, 2017). I tråd med Bronfenbrenner sin modell anses ungdom her som handlende aktører i sin egen utvikling, og vil på denne måten være med på å forme sine omgivelser (Nes, 2017).

2.2.3 Ungdoms helse og livskvalitet

Dagens ungdomsgenerasjon karakteriseres som veltilpasset, skikket og hjemmekjær, og de aller fleste ser ut til å trives (Bakken, 2017). Likevel ser det ut til at stadig flere opplever bekymringer i hverdagen, og omfanget av selvrapporterte depressive symptomer blant unge jenter og gutter har økt (Bakken, 2017). For jenter i alderen 14-17 år i Oslo har andelen med høyt nivå av depressive symptomer økt fra 17% til 26% i perioden 2006-2015 (Sletten & Bakken, 2016). Årsaken til dette er usikker, men forskere har de siste årene blitt oppmerksomme på utdanning- og prestasjonsrelatert stress som en mulig ny helserisiko (Sweeting, West, Young & Der, 2010; West & Sweeting, 2003). Tilgangen på digital underholdning og sosiale medier trekkes også frem som mulige påvirkende faktorer på ungdoms helse, men siden dette er et relativt ferskt fenomen trengs det lengre tidstrender for å se en mulig sammenheng (Sletten & Bakken, 2016).

Tradisjonelt har helseforskning hatt et sykdomsperspektiv, og studier med positive helseutfall er i mindretall. Med utgangspunkt i denne oppgavens salutogene perspektiv er det likevel av interesse å vite hva som fremmer helse hos ungdom, og særlig deres subjektive livskvalitet. Forskning som har det salutogene perspektivet har vist at sosiale relasjoner er avgjørende for å kunne oppleve lykke og tilfredshet (Nes, 2017). Flere studier har vist at det å føle seg knyttet til andre er en avgjørende faktor for god livskvalitet blant unge, særlig i forbindelse med familie og skole (Krueger, South, Johnson & Iacono, 2008; The Children's Society, 2013). Innen den positive psykologien betraktes ungdom som aktive individer som ønsker å tilegne seg kompetanse og bidra (Nes, 2017). Helsefremming blant ungdom vil derfor handle om å forstå og støtte denne prosessen (Nes, 2017). Helsefremmende tiltak rettet mot ungdom har på bakgrunn av dette som mål å være ressursbyggende; å styrke kompetanse og sosioemosjonelle ferdigheter slik at de bedre vil mestre utfordringer videre i livet (Nes, 2017).

I skolen har ressursbyggende tiltak rettet mot å fremme elevers sosiale og emosjonelle læring hatt en positiv virkning på deres livstilfredshet og skoleprestasjon (Durlak, Weissberg,

Dymnicki, Taylor & Schellinger, 2011). Arbeid med å styrke ungdoms selvbylde ser også ut til å være viktig for ungdoms helse relaterte livskvalitet (Helseth, Christophersen & Lund, 2007). Et livsstilsfremmende program, *Five Ways to Wellbeing*, som ble utarbeidet på oppdrag fra britiske myndigheter, har samlet de mest sentrale funnene innen positiv psykologisk forskning (Aked, Marks, Cordon & Thompson, 2008). Forskerne kom frem til fem punkter som bør inkluderes i ressursbyggende tiltak: 1) å knytte bånd 2) å være fysisk aktiv 3) å være oppmerksom og til stede 4) å lære noe nytt, og 5) å gi og bidra til andre. For å oppsummere vil helsefremmende tiltak som legger til rette for å bygge opp og styrke sosiale relasjoner, fremmer økt sosial deltakelse og utvikler og styrker individuelle ressurser anses som positivt for ungdoms livskvalitet.

2.2.4 Nærmiljøet som en helsefremmende arena for ungdom

Nærmiljøet trekkes frem som en viktig arena og satsningsområde for å fremme barn og unges psykiske helse (Helse- og omsorgsdepartementet, 2015, 2017). Det påpekes at fysisk og psykisk helse må sees i sammenheng, og at arenaer der barn og ungdom oppholder seg skal være både psykisk og fysisk helsefremmende (Helse- og omsorgsdepartementet, 2017). Et psykisk helsefremmende miljø for barn og unge skal legge til rette for arenaer der de får oppleve mestring, kan knytte sosiale relasjoner og får mulighet til å engasjere seg og påvirke omgivelsene sine (Helse- og omsorgsdepartementet, 2017). Tilstedeværelse av sosiale møteplasser og aktivitetstilbud i nærmiljøet vil kunne være med å påvirke opplevelsen av trygghet, tilhørighet og trivsel (Helse- og omsorgsdepartementet, 2015). Samtidig viser tall fra den store norske ungdomsundersøkelsen Ungdata at mens et flertall av norsk ungdom er fornøyd med lokalmiljøet sitt, sier derimot halvparten at de savner steder å treffe andre unge på fritiden (Bakken, 2017).

2.2.5 Ungdoms deltakelse i fritidsaktiviteter

Organisert idrett og trening er de aktivitetene som flest ungdommer holder på med på fritiden (Bakken, 2017). Likevel er idretten preget av frafall, og rundt 30% slutter i løpet av ungdomsskolen (Bakken, 2017). Ser man bort fra idretten, deltar rundt seks av ti ungdom på minst én organisert fritidsaktivitet, i form av fritidsklubber, kulturskole eller andre typer organisasjoner (Bakken, 2017).

En stor internasjonal studie gjennomført av Zambon et al. (2010), undersøkte hvordan ungdoms deltakelse i fritidsaktiviteter påvirket deres helse. Deres funn viste at ungdom som deltar jevnlig på en eller annen form for fritidsaktivitet har bedre selvrapportert helse, har større sannsynlighet for en sunnere og aktiv livsstil og vil med mindre sannsynlighet drive med risikoatferd. Artikkelen trekker frem viktigheten ved å ha en variasjon i ulike typer aktivitetstilbud, samt øke tilgjengeligheten, slik at det er mulig for ungdom å delta. På den måten vil flere kunne nytte seg av de fordelene det gir å delta på fritidsaktiviteter (Zambon et al., 2010). Ifølge Csikszentmihalyi (1997) kan deltakelse i fritidsaktiviteter være et viktig bidrag i utviklingen av initiativ, autonomi og ansvar hos ungdommer. I tillegg nevner han at deltakelse kan lære ungdommene å bli motivert av de utfordringene de møter.

2.3 Tilbudet Åpen gård

Åpen gård er et tilbud det finnes lite tilgjengelig informasjon om. Jeg har derfor benyttet meg av ulike informasjonskilder, for å kunne beskrive tilbudet så utførlig som mulig. Først og fremst er offentlig tilgjengelig informasjon på nettsider brukt, men utover dette finnes det lite informasjon som beskriver tilbudet. Videre fikk jeg tilgang til en intern årsrapport som beskriver Kampen Økologiske Barnebondegård (KØBB) sin visjon, og hvilke aktivitetstilbud de tilbyr. Ytterligere beskrivelser av settingen ble samlet inn gjennom intervju med de ansatte, samt fra mine observasjoner på gården.

2.3.1 Kampen Økologiske Barnebondegård

Kampen Økologiske Barnebondegård (KØBB) er en gård på Kampen i Oslo som driftes av bydel Gamle Oslo. Gården er et åpent tilbud for barn, ungdom og voksne, hvor publikum kan lære om husdyr, gårdsliv og dyrking av grønnsaker (KØBB, u.å.-a). I deres interne årsrapport fra 2013 beskriver KØBB hva som er grunntankene bak arbeidet; 1) mestring og opplevelse av sammenheng gjennom meningsfulle oppgaver, 2) trygge rammer og sosialt samhold mellom mennesker og dyr, og 3) introdusere barn og voksne for dyr og planter for at de bedre kan forstå og respektere naturen og miljøet (KØBB, 2013). Gården blir her beskrevet som «et sted å være og et sted å lære». Dette innebærer at gården skal være et sted der man kan være seg selv og føle tilhørighet. Samtidig skal det være et sted som kan bidra til utvikling av kognitive og motoriske ferdigheter, gjennom tilegnelse av kunnskap om både natur og mennesker (KØBB, 2013). Gården har flere ulike tilbud, blant annet arbeidstrening for voksne, ridegrupper og aktiviteter for skoler og barnehager (KØBB, u.å.-a).

2.3.2 Åpen gård

Tilbudet i KØBB som studeres i denne oppgaven er «Åpen gård». Ifølge KØBB sin interne årsrapport (KØBB, 2013) er dette deres mest populære tilbud, og gjennomføres av både ansatte og frivillige som arbeider på gården. Åpen gård er oppe for alle, og krever ingen form for betaling eller påmelding. Tilbudet har offisielle åpningstider tirsdager og torsdager kl. 17-19 og søndager kl. 12-15 (KØBB, u.å.-b). I helgene består de besøkende av barnefamilier, mens det om ettermiddagene er flest barn og ungdom i bydelen som kommer på egenhånd. I denne oppgaven er ungdom målgruppen, og de bruker i hovedsak tilbudet på ettermiddagene. Ifølge de ansatte er det vanligvis de samme barna og ungdommene i alderen 9-17 år som kommer igjen hver uke. Av disse er flest jenter, men det er periodevis også en del gutter.

De ansattes beskrivelse av Åpen gård reflekterer KØBB sine overordnede grunntanker. Åpen gård blir beskrevet som et lavterskeltilbud med åpne porter og faste åpningstider. Tanken er å ha et tilbud som brukerne vet at eksisterer, og som ikke krever påmelding. De forklarer at for de faste brukerne av tilbudet har de en utvidet åpningstid fra kl. 14 til 19. Aktivitetene på Åpen gård består av alle typer arbeidsoppgaver og gjøremål som hører til på en gård. Barna og ungdommene er derfor med på å gjennomføre arbeidet sammen med de ansvarlige voksne. Arbeidsoppgavene avhenger av sesong, men omfatter hovedsakelig stell og mating av dyrene, dyrking av grønnsaker, og gjøre i stand båser og uteområde. Matlaging er også en del av hverdagen på gården. Selv om gjennomføring av arbeidsoppgavene står sentralt, er det å leke eller sitte sammen og prate en like vanlig aktivitet på Åpen gård.

Åpen gård kan ha enkelte fellestrekk med aktivitetstilbud for ungdom med hest, men likevel skiller gården seg fra disse. Slike tilbud foregår i likhet med de fleste organiserte aktivitetstilbud ofte i et begrenset tidsrom med bestemte aktiviteter eller arbeidsoppgaver. Åpen gård er i større grad en åpen møteplass der barn og ungdom kan oppholde seg fra de er ferdig på skolen til de reiser hjem på kvelden. Det er et sted de sosialiserer seg med andre, men hvor de også kan hjelpe til med praktiske oppgaver dersom de selv ønsker.

2.4 Naturen som en helsefremmende arena

I det følgende kapitlet vil naturen sin helsefremmende virkning legges frem. Deretter vil jeg se nærmere på empiri som har studert gården som arena for naturbaserte tiltak, og hvordan disse innehar enkelte av de samme elementene som kan relateres til tilbudet Åpen gård.

2.4.1 Natur og helse

Naturen sin helsefremmende virkning forklares gjennom fysisk aktivitet, sosialt samhold og stressreduksjon (Hartig, Mitchell, Vries & Frumkin, 2014). Det å være fysisk aktiv utendørs i naturlige omgivelser, er assosiert med lavere nivå av sinne, depresjon og anspenhet, samt høyere nivå av tilfredshet og økt sannsynlighet for å være fysisk aktiv senere, sammenlignet med innendørs (Thompson Coon et al., 2011). Mitchell (2013) fant i sin studie at jevnlig bruk av naturen som arena for fysisk aktivitet muligens kan gi lavere risiko for dårlig mental helse. Sammenhengen mellom natur og sosiale aspekter er mindre kjent, men det ser ut til at natur-omgivelser assosieres med sosialt samhold (Hartig et al., 2014). Den psykologiske nytten av natur er derimot mer undersøkt. Denne forskningen sammenligner natur-omgivelser med urbane settinger. MacKerron og Mourato (2013) fant i sin studie at det å oppholde seg i natur-omgivelser var assosiert med en høyere hedonisk lykkefølelse, slik som godt humør og positive følelser, sammenlignet med i urbane omgivelser. Disse funnene bekreftes av Bowler, Buyung-Ali, Knight og Pullin (2010) som i sin metaanalyse viste at naturlige omgivelser ga mindre selvrapporterte negative følelser slik som sinne og tristhet.

2.4.2 Velferdstjenester i landbruket

Helse- og omsorgsdepartementet (2017) etterlyser alternative arenaer for å møte utfordringene innen psykisk helse. Landbruket trekkes i denne sammenhengen frem som en mulig ressurs for å skape arenaer og aktiviteter som kan fremme psykisk helse. I Norge har landbruket etablert seg som en viktig arena for velferdstjenester, blant annet gjennom Inn på tunet (IPT)-gårder. Dette er gårder som godkjennes og kvalitetssikres av stiftelsen Matmerk (Landbruks- og matdepartementet & Kommunal- og regionaldepartementet, 2012). IPT er et samlebegrep for tilbud som bruker gården som arena for forebygging og behandling, blant annet innen utdanning, arbeidstrening og helse og omsorg (Landbruks- og matdepartementet & Kommunal- og regionaldepartementet, 2012). For barn og ungdom benyttes gården ofte som læringsarena for pedagogiske tilbud (Helse- og omsorgsdepartementet, 2017). Målet for IPT er at ved å bruke gården som arena, skal man kunne gi brukerne et mangfold av aktiviteter, gode opplevelser og positive omgivelser (Landbruks- og matdepartementet & Kommunal- og regionaldepartementet, 2012). Forskning har vist at deltakelse i IPT-tiltak kan ha en helsefremmende betydning, og at arbeidsaktivitet, relasjoner og naturomgivelser som inkluderer kontakt med dyr er sentralt (Granerud & Eriksson, 2014; Pedersen, Ihlebæk & Kirkevold, 2012). Mesteparten av forskningen rundt deltakelse på IPT-gårder er gjort på voksne, mens forskningen er mangelfull rundt barn og ungdom sin opplevelse (Berget & Braastad, 2008).

Dirdal (2012) studerte derimot ungdom plassert i avlastningstiltak av barnevernet i sin masteroppgave. Resultatene viste at ungdommene opplevde at det å være på en IPT-gård ga en følelse av trygghet, at det var rom for utvikling og læring, og at det var sosialt.

Gården sin helsefremmende funksjon for unge mennesker utenfor skole og arbeidsliv har også vært undersøkt i flere studier. Forskningen omtaler dette som *grønne tjenester*, som er en samlebetegnelse som ofte benyttes om arenaer der mennesker kan jobbe med dyr og naturrelaterte oppgaver (Sollesnes, Agdal, Hopfenbeck & Kogstad, 2017). En litteraturgjennomgang på studier fra de nordiske landene viste at grønne tjenester kan bidra positivt til unge utenfor jobb og utdanning (Steigen, Kogstad & Hummelvoll, 2016). Fem faktorer så ut til å være av særlig betydning: 1) kontakt med dyr, 2) støttende naturlige omgivelser, 3) lederen av tiltaket som en signifikant viktig person, 4) sosial aksept og samhold med de andre deltakerne, og til slutt 5) meningsfulle og tilpassede aktiviteter som ga opplevelse av mestring (Steigen et al., 2016). En nylig studie gjennomført av Sollesnes et al. (2017) undersøkte hvordan unge voksne i alderen 16-27 år som hadde falt fra skolen, opplevde å arbeide på en gård. Deltakerne trakk frem det å bli møtt med en anerkjennende holdning, tid og rom for samtaler, og det å være sammen med dyr som de viktigste elementene. Gruppesamholdet, mestringsopplevelsene og følelsen av å være nyttig ble også trukket frem som viktige faktorer for trivsel blant deltakerne.

2.4.3 Naturbaserte aktivitetstilbud for ungdom

Mesteparten av forskningen som er gjort på naturbaserte aktivitetstilbud omhandler brukergrupper med spesielle behov eller utfordringer (Landbruks- og matdepartementet & Kommunal- og regionaldepartementet, 2012). Gården som en ren helsefremmende arena for ungdom finnes det derimot mindre litteratur på. Enkelte studier har likevel undersøkt hvordan «vanlige» ungdommer opplever å delta i aktiviteter på gård. Særlig rettet disse studiene seg mot aktiviteter med hest. Flatekval og Berge (2011) tok i sin masteroppgave utgangspunkt i en intervensjon med hest rettet mot ungdom, og undersøkte hvordan miljøet på gården påvirket ungdommens opplevelse av å være der. Funnene viste at i tillegg til de fysiske gjøremålene og dyrene, var omsorgen for både dyr og mennesker, det sosiale miljøet og muligheten til å tilegne seg kunnskap viktige faktorer. Hauge (2013) undersøkte i sin studie ungdommer sin opplevelse av hesteassisterte aktiviteter på gård. Resultatene viste at ungdommene opplevde sosial støtte, og fikk en økt tro på egen mestringsevne. Særlig var det ungdom med lavere nivå av sosial støtte og mestringstro som hadde størst utbytte av hesteaktivitetene (Hauge, 2013).

Når det gjelder andre naturbaserte arenaer, er Natur-Kultur-Helse-Senteret (NaKuHel) i Asker et eksempel på naturbaserte møteplasser. De tenker helhetlig rundt natur, kultur og helse, og hvordan dette igjen kan bidra til bedre helse, miljø og livskvalitet (Bischoff, Marcussen & Reiten, 2007). NaKuHel har etablert lokale møteplasser med nærhet til natur og kultur, og organiserer sitt tilbud gjennom selvdrevne aktivitetsgrupper. Dette er et tilbud for alle aldersgrupper, og ett eksempel er vennegrupper for barn. Noen av aktivitetsgruppene for voksne er evaluert (Batt-Rawden & Tellnes, 2005; Kristiansen, 2017; Ness, Johansen & Bjørlykhaug, 2016), mens vi ikke finner evalueringer av tiltak for barn.

3.0. Teoretisk forankring

På Åpen gård er aktivitetene det mest sentrale, og det ble på bakgrunn av dette naturlig å velge et overordnet aktivitetsvitenskapelig perspektiv for denne oppgaven. Videre er Åpen gård en sosial arena der barn og ungdom møtes, og jeg vil derfor gå mer i dybden på det sosiale perspektivet. Til slutt er det av interesse å studere naturkonteksten, og hva det er med denne som kan virke helsefremmende.

3.1 Helse i et aktivitetsvitenskapelig perspektiv

I et aktivitetsvitenskapelig perspektiv skapes helse ved å gjøre meningsfulle aktiviteter (Christiansen & Townsend, 2010a; Wilcock, 2002), og det er gjennom det vi *gjør* at vi former vår helse og våre liv (Lindahl-Jacobsen & Jessen-Winge, 2017). Innen aktivitetsvitenskapen er komponentene i det meningsbærende det å *gjøre*, *være*, *tilhøre* og *bli* (Jonsson & Asaba, 2017). Særlig står det å *gjøre* sentralt, og gjennom det man *gjør* vil man *være*, *tilhøre* og *bli* (Lindahl-Jacobsen & Jessen-Winge, 2017). Gjøre-begrepet handler om at vi har et behov for å gjøre aktiviteter utover det å oppfylle våre primære behov for overlevelse, som gir en opplevelse av mening, tilfredshet og tilhørighet (Wilcock & Hocking, 2015). På denne måten kan man vokse som menneske, og være mer tilfreds med livet (Wilcock & Hocking, 2015). Videre vil jeg gå nærmere inn på hvordan konseptene *å være*, *å tilhøre* og *å bli* kan fremme helse.

3.1.1 Konseptet *å være*

Det å *være* handler om at mennesker trenger tid til å hvile og reflektere over hvem og hvor man er (Wilcock, 2002). Ifølge Wilcock og Hocking (2015) er det å ha tid til stillhet og ettertanke essensielt, og vil gi et avbrekk fra andre dagligdagse aktiviteter. De forklarer at være-begrepet omfatter det å ha mulighet til å reflektere over livet og alle aktivitetene man gjør. På denne måten kan det danne seg nye ideer og planer. Wilcock og Hocking (2015) forklarer at konseptene *å gjøre* og *å være* kan oppfylle ulike former for behov, og at det er nødvendig å gjøre handlinger som både er aktive og hvilende. På denne måten vil man i større grad kunne oppleve livet som balansert, meningsfullt og tilfredsstillende.

Et relevant begrep som kan kobles til konseptet *å være* er *aktivitetsbalanse*, og innebærer å ha en balanse mellom alle de aktivitetene og rollene som livet og hverdagen innebærer (Backman, 2010). Mennesker har behov for å gjøre ulike typer aktiviteter for å trives og ha god helse (Backman, 2010), og det er gjennom de aktivitetene vi gjør, og ikke gjør, at helse skapes

(Lindahl-Jacobsen & Jessen-Winge, 2017). Aktiviteter kan kategoriseres på ulike måter, men én måte er å dele aktiviteter inn i arbeid, lek, hvile og søvn (Backman, 2010). Bruker man overdrevent mye tid og energi på enkelte typer aktiviteter på bekostning av andre, vil man kunne komme i en aktivitetsubalanse. Dette kan påvirke hvordan vi har det, og muligens ha konsekvenser for opplevd livskvalitet og helse (Backman, 2010). En aktivitetsbalanse vil derfor bety å ha en variasjon av aktiviteter, at de aktivitetene som gjøres er kompatible med personens egne ressurser, og at aktivitetene oppleves som meningsfulle (Håkansson, Morville & Wagman, 2017). Aktivitetsbalanse må riktignok sees som et kontinuum, der man sjelden befinner seg i ytterpunktene, men derimot beveger seg i retning av mer eller mindre grad av balanse i løpet av livet (Backman, 2010).

3.1.2 Konseptet å *tilhøre*

Det å *tilhøre* handler om å *gjøre* aktiviteter i en sosial kontekst, og på en slik måte tilføre mening til aktivitetene (Jonsson & Asaba, 2017). Dette omfatter å *gjøre* aktivitet *sammen med* eller *for* andre, og på den måten knytte relasjoner, være en del av noe større, samt skape tilknytning til noe (Wilcock & Hocking, 2015). Sammenhengen mellom det å *gjøre* og å *tilhøre* begrunnes med at mennesker har et grunnleggende behov for å tilhøre sosiale fellesskap, og ved å *gjøre* aktiviteter sammen med andre vil man kunne føle seg som en del av noe (Wilcock & Hocking, 2015). En slik tilhørighet assosieres med følelse av aksept, trygghet og tilfredshet (Wilcock & Hocking, 2015). Tilhørighet-begrepet vil her presenteres ytterligere i relasjon til sosial kontakt og sosiale fellesskap.

3.1.2.1 *Tilhøre gjennom sosial kontakt*

Det man *gjør* er sentralt når man i et aktivitetsvitenskapelig perspektiv skal vurdere hva som skaper god helse og trivsel. Særlig er det de ulike aktivitetene som utføres som er av interesse. Likevel er det ikke slik at det er aktivitetene i seg selv som betyr noe, men derimot hva hver enkelt legger i de aktivitetene man gjør (Harvey & Pentland, 2010). Dette innebærer den objektive og subjektive konteksten rundt aktiviteten, og påvirkes blant annet av om man er med mennesker man trives med, hvilken betydning aktiviteten har for oss, og om vi opplever at vi har de evnene som kreves for å utføre aktiviteten (Harvey & Pentland, 2010).

Det å *gjøre* aktiviteter sammen med andre mennesker er grunnleggende for å kunne føle tilhørighet (Wilcock & Hocking, 2015). Gjennom å *gjøre* aktiviteter sammen med andre dannes

det sosiale bånd, og man vil kunne oppleve forpliktelse, nærhet og felles interesser (Wilcock & Hocking, 2015). Det vil også kunne gi en opplevelse av å være en del av en større sammenheng (Wilcock & Hocking, 2015). Det å gjøre en aktivitet sammen med andre er altså viktigere enn det å gjøre selve aktiviteten (Hammell, 2014). Wilcock og Hocking (2015) mener aktiviteter som innebærer sosial kontakt med andre mennesker er grunnleggende for velvære og livskvalitet. Derfor vil selve opplevelsen kunne forsterkes hvis man opplever den sammen med andre.

Hammell (2014) mener mennesker har et behov for å *tilhøre* og *bidra* til andre. Dette behovet mener hun kan tilfredsstilles gjennom de aktivitetene vi foretar oss, og vil i seg selv kunne være en motivasjon for å delta i ulike typer aktiviteter. Ifølge Reed, Hocking og Smythe (2010) vil aktiviteter som gjøres sammen med andre gi en følelse av tilknytning, og det er gjennom disse tilknytningene til andre at aktivitetene blir tilført mening. Det å gjøre meningsfulle aktiviteter med og for andre vil ifølge Duncan (2004) fremme en følelse av tilknytning, tilhørighet og mening med livet. Behovet for å bidra til andre henger også sammen med aktivitet. Evnen til å bidra til at andre skal ha det bra, mener Hammell (2014) vil kunne gi en økt følelse av tilhørighet og kompetanse, samt bedre livskvalitet.

3.1.2.2 Tilhøre gjennom sosiale fellesskap

Ved å delta i et fellesskap og gjøre meningsfulle aktiviteter sammen med andre, vil man kunne vokse og utvikle seg i trygge og støttende omgivelser (Christiansen & Townsend, 2010b). Rubin (1983) nevner fem faktorer for hvordan sosiale grupper kan virke positivt på mennesker. Først må 1) gruppa være av passelig størrelse slik at deltakerne føler seg som en del av en gruppe, men samtidig en del av en større struktur. Videre mener han 2) deltakerne må ha et felles fokus rettet mot et felles prosjekt eller interesse, for å på den måten få en følelse av fellesskap. Dernest må 3) gruppa holdes sammen gjennom en form for stabilitet, gjennom for eksempel å ha enkelte «kjerne-medlemmer» som alltid er til stede. 4) Deltakerne må kunne fungere sammen og identifisere seg med hverandre, og til slutt trekkes det frem at 5) den sosiale samhandling med de andre deltakerne er essensiell for at aktivitetene skal oppleves som meningsfulle (Christiansen & Townsend, 2010b). Det å delta og jobbe som en gruppe kan dessuten oppleves som å skape noe sammen, der hvert enkelt individ får en opplevelse av at de er del av noe større (Hammell, 2014).

3.1.3 Konseptet *å bli*

Konseptet *å bli* handler om menneskers ønske om personlig vekst og utvikling (Lindahl-Jacobsen & Jessen-Winge, 2017) og innebærer å se på livet som en prosess der man kontinuerlig er i endring (Wilcock & Hocking, 2015). I relasjon til helse handler det *å bli* om selvrealisering; å få muligheten til å oppnå sitt fulle potensial, og dermed også få oppleve god helse og livskvalitet (Wilcock & Hocking, 2015). Aktiviteter som gir mest mulig tilfredsstillende og oppfyller våre behov ut fra den vi er (*å være*) og det vi gjør (*å gjøre*) vil kunne oppleves som meningsfulle og fremme helse (Lindahl-Jacobsen & Jessen-Winge, 2017). Opplevelse av mening i aktivitet er individuelt, og kun gjennom det vi selv opplever som meningsfullt kan vi finne ut hva vi ønsker å bli, og på den måten oppleve god livskvalitet (Wilcock, 2002).

Det *å bli* kan også relateres til utviklingen av vår identitet. Gjennom de aktivitetene vi gjør formes vår identitet (Christiansen, 1999; Phelan & Kinsella, 2009), og vi *blir* til den vi er. Utviklingen av vår identitet kan sees på som et prosjekt som foregår gjennom deltakelse i aktiviteter og den sosiale og kulturelle konteksten de inngår i (Lund, Sveen, Asbjørnslett & Raanaas, 2017; Mærsk, 2017).

3.1.4 Omgivelsene sin betydning for aktivitetene

Omgivelser er en viktig komponent ved aktivitet, og vil påvirke både selve aktiviteten og hvorvidt man trives når man utfører den (Hamilton, 2010). Omgivelsene vil ha betydning for hvordan og hvorfor en aktivitet oppleves som meningsfull, og vil dermed kunne påvirke helse (Lindahl-Jacobsen & Jessen-Winge, 2017). Faktorer i omgivelsene kan være både den fysiske utformingen, slik som trær eller andre naturlige elementer, men også andre objekter slik som dyr og andre mennesker. Dersom omgivelsene ikke tilfredstiller det behovet man har, vil dette følgelig ha konsekvenser for engasjementet som er knyttet til aktiviteten (Hamilton, 2010).

Mennesker kan etablere en relasjon til enkelte steder, og vil kunne utvikle et personlig forhold knyttet til det (Hamilton, 2010). Omgivelsene aktivitetene utføres i vil i seg selv kunne oppleves som meningsfulle, og kan føre til at stedet blir assosiert med positive opplevelser (Hamilton, 2010). Meningen som er knyttet til stedet vil riktignok kunne påvirkes av mengden tid man tilbringer der, og vil kunne relateres til det Hamilton (2010) kaller for «insiderness»; en slags familiær følelse knyttet til stedet. Sosiologen David Hummon knyttet det personlige forholdet til et sted opp mot følelsen av fellesskap (Hamilton, 2010). Han mente at hvorvidt mennesker

knytter mening til et sted avhenger av omgivelsene, opplevelsene man har sammen med andre, og ens egen identitet.

3.2 Helse i et sosialt perspektiv

For å få en mer utdypende forståelse av den sosiale konteksten på Åpen gård, er det valgt å benytte teorier innen et sosialt perspektiv. Disse brukes for å støtte opp under det aktivitetsvitenskapelige perspektivet.

3.2.1 Sosiale nettverk

Sosiale nettverk bygges opp over tid, og vil ifølge Berkman og Krishna (2014) kunne påvirke helse gjennom sosial støtte og økt deltakelse i sosiale fellesskap, og på den måten skape verdifulle sosiale relasjoner. Gjennom å delta i meningsfulle aktiviteter sammen med andre vil det danne seg sosiale roller, og disse rollene vil kunne gi en følelse av identitet, tilhørighet og tilknytning (Berkman & Krishna, 2014). Ifølge Cohen og Wills (1985) vil det å ha et sosialt nettverk gi en følelse av å være del av et fellesskap og ha tilgjengelig støtte, gjennom den såkalte «main-effect»-modellen. Dette vil gi en følelse av stabilitet og forutsigbarhet, og vil være positivt for vår helse (Cohen & Wills, 1985). Videre vil sosial støtte beskrives, samt hvordan sosiale relasjoner og sosial støtte kan være viktige helsedeterminanter.

3.2.2 Sosiale relasjoner

Et sosialt nettverk vil gjennom sosiale relasjoner øke sannsynligheten for å ha ulike former for sosial støtte tilgjengelig, og vil dermed kunne påvirke vår helse (Berkman & Krishna, 2014). Sosiale relasjoner kan bestå av ulike lag; *tette bånd* til for eksempel ektefeller, *nære bånd* innad i vårt sosiale nettverk, og *svake bånd* gjennom deltakelse i ulike sosiale fellesskap (Kawachi & Berkman, 2001). De såkalt svake båndene vil ikke gi den samme relasjonen som de nærere båndene vil gjøre, men vil derimot kunne gi en følelse av tilhørighet og sosial identitet, som igjen kan fremme vår opplevde livskvalitet (Kawachi & Berkman, 2001). Nes (2017) påpeker det å knytte sosiale relasjoner med jevnaldrende som viktig for ungdom, fordi det gir mulighet til samspill og vil ha betydning for utvikling av deres sosiale kompetanse.

Ifølge John Bowlby sin tilknytningsteori har alle mennesker et ultimat behov for å knytte relasjoner (Berkman & Krishna, 2014). Han mente at tilknytning til andre gir en form for emosjonell homeostase. Båndet mellom mor og barn er den første og viktigste tilknytningen

man får, mens man senere i livet kan knytte relasjoner til såkalte «significant others». Dette kan være kjærester, nære venner eller ressurspersoner. Tilknytninger til andre kan gi en følelse av et «trygt skall» som gir en base for å utforske verden under trygge forhold (Berkman & Krishna, 2014).

3.2.3 Sosial støtte

Sosial støtte har vist seg å være en viktig beskyttelsesfaktor i møte med utfordringer (Nes, 2017), og deles inn i fire typer; følelsesmessig, instrumentell, bekreftende og informerende støtte (Berkman & Krishna, 2014). Følelsesmessig støtte vises gjennom omsorg, kjærlighet og empati. Slik støtte vil man typisk kunne få fra nære relasjoner som familie og venner. Instrumentell støtte er hjelp til praktiske gjøremål. Bekreftende støtte er relatert til det å få tilbakemeldinger og hjelp til å ta avgjørelser. Til slutt er informerende støtte de anbefalinger og råd man trenger for å utføre en bestemt handling. Berkman og Krishna (2014) tydeliggjør at sosial støtte er en gjensidig prosess, som innebærer både det å gi og motta støtte.

3.3 Naturens helsefremmende virkning

Teori som omhandler hvordan naturen som fysisk kontekst kan være helsefremmende for mennesker, vil her presenteres. Dyrenes helsefremmende betydning vil også legges frem.

3.3.1 Kontakt med natur som helsefremmende

Biofilhypotesen forklarer sammenhengen mellom natur og helse evolusjonært, og mener mennesker responderer positivt på natur-omgivelser fordi vi har en iboende tilknytning til naturen (Kellert & Wilson, 1993). Ifølge Hartig et al. (2014) har mennesker aldri hatt så lite kontakt med naturen som det vi har nå, og dette kan ha helsemessige konsekvenser. De argumenterer for at årsaken til at vi oppholder oss mindre i natur blant annet skyldes den økte urbaniseringen, og at samfunnet ikke legger til rette for å oppholde seg i natur-omgivelser. Hartig et al. (2014) mener naturen kan ha en stressreducerende virkning fordi den skaper avstand til omgivelser som er kilder til stress, at den øker evnen til å samle krefter, og at den bidrar til at vi kan bygge opp våre tilpasningsressurser.

Naturens helsefremmende virkning kommer også til uttrykk gjennom Kaplan og Kaplan (1989) sin «Attention Restoration Theory». Evolusjonært har det vært gunstig å være oppmerksom på omgivelsene sine, og ikke kun konsentrere seg om én bestemt ting over lengre tid, for å på den

måten bli oppmerksom på eventuelle farer (Kaplan, 1995). Dagens informasjonsrike samfunn krever derimot en såkalt *rettet oppmerksomhet*, det å konsentrere seg mentalt om en bestemt ting over lengre tid. Denne type oppmerksomhet er ressurskrevende og kapasitetsbegrensende, og kan over tid føre til utmattelse (Kaplan, 1995). Samtidig er hverdagen slik at man får færre muligheter til å hvile og hente seg inn igjen. Ifølge Attention Restoration Theory kan den rettede oppmerksomheten restitueres gjennom blant annet naturkontakt (Kaplan, 1995). Teorien trekker frem fire komponenter ved naturmiljøet som kan virke positivt for å hvile den rettede oppmerksomheten:

Å være borte

Det å komme seg bort, både psykisk og fysisk, er en viktig kilde for å hvile den rettede oppmerksomheten. Ofte er slike destinasjoner natur-settinger. Kaplan (1995) påpeker at man ikke nødvendigvis behøver å reise langt for å oppleve følelsen av å være borte. Han mener at for personer bosatt i urbane strøk bør natur-miljøer være lett tilgjengelige slik at man lettere skal kunne nytte seg av naturens positive virkning.

Fasinasjon

Ting som oppleves som fasinerende vil ikke kreve rettet oppmerksomhet, og vil derfor kunne regnes som motparten til den rettede oppmerksomheten (Kaplan, 1995). Naturen trekkes ofte frem som en kilde til fasinasjon. Natur-settinger, slik som fjell, skog og vind betegnes som *myke fasinasjoner* og kjennetegnes ved at de inviterer til refleksjon.

Omfang

For å hvile den rettede oppmerksomheten må omgivelsene være av et visst omfang, på en slik måte at det gir en følelse av å være et helt annet sted (Kaplan, 1995). Omgivelsene må altså ha et tilstrekkelig innhold som fenger og får hodet vekk fra den rettede oppmerksomheten. Ifølge teorien vil naturen være av et slikt omfang, og natur-elementer vil derfor kunne hvile den rettede oppmerksomheten.

Forenlighet

For at den rettede oppmerksomheten skal få hvile, må omgivelsene være forenelig med de ønsker og behov den enkelte person har (Kaplan, 1995). Omgivelsenes krav må derfor ikke overgå det personen ønsker og mestrer. Ifølge teorien vil mennesker på bakgrunn av dette fungere bedre i et natur-miljø enn i et sivilisert miljø. Dette mener Kaplan (1995) kan skyldes at mennesker har sitt opphav i naturen, og er bedre tilpasset natur-miljøet. Han mener det krever mindre av oss å fungere i naturen enn i mer urbane settinger.

3.3.2 Kontakt med dyr som helsefremmende

Dyr har de siste tiårene etablert seg som et sentralt element innen helse og omsorg, og brukes som verktøy innen helsefremming, forebygging og behandling (Berget & Ihlebæk, 2011). Særlig brukes dyr i terapeutiske sammenhenger. Herunder benyttes begrepet dyreassisterte intervensjoner (DAI), som omfatter både dyreassistert terapi (DAT) og dyreassisterte aktiviteter (DAA). Mens DAT har som formål å bistå i en form for behandling vil DAA være mer helsefremmende rettet, der dyrene har en stressreducerende og helsefremmende virkning (Berget & Ihlebæk, 2011).

Dyr sin helsefremmende virkning på mennesker forklares gjennom ulike mekanismer. Først og fremst kan kontakt med dyr til en viss grad kunne oppfylle behovet for tilknytning til andre (Berget & Ihlebæk, 2011). Båndet mellom dyr og mennesker kan sammenlignes med tradisjonell tilknytningsteori (Berkman & Krishna, 2014), og begrunnes med at tilknytning til dyr kan skape følelsesmessige bånd, gi trygghet og stabilitet, samt påvirke hvordan man håndterer stress (Berget & Ihlebæk, 2011). Videre kan dyr fungere som en kilde til sosialisering; både gjennom opplevd sosial støtte, og ved å fungere som en fasilitator for sosial kontakt mellom mennesker (Berget & Ihlebæk, 2011). Til slutt forklares dyrenes helsefremmende virkning med at de reduserer stress. Dette begrunnes med biofilhypotesen; at mennesker har en iboende tilknytning til naturen og andre levende organismer (Berget & Ihlebæk, 2011; Kellert & Wilson, 1993).

4.0 Metode

I dette kapitlet vil jeg presentere metoden som ligger til grunn for oppgaven. Først vil jeg gjøre rede for metodiske valg, og gi en beskrivelse av utvalget. Deretter vil jeg beskrive gjennomføringen av datainnsamlingen. Videre tar jeg for meg analysearbeidet, før jeg avslutter med etiske vurderinger knyttet til oppgaven.

4.1 Forskningsdesign

Kvalitative metoder benyttes for å studere subjektive opplevelser, og dermed for å få kunnskap om menneskelige egenskaper som erfaringer, forventninger og motiver (Malterud, 2017). Formålet med denne studien var å undersøke ungdom og ansatte sin opplevelse av Åpen gård, og det ble derfor benyttet et fenomenologisk perspektiv. Fenomenologien er en filosofisk retning innen vitenskapen som ikke ønsker å studere verden i seg selv, men derimot hvordan subjektet erfarer den (Thornquist, 2015). Et sentralt begrep innen den fenomenologiske retningen er menneskers *livsverden*. Dette er den verden som oppleves som enkel og selvinnsynende, som vi vanligvis ikke forholder oss reflekterende til (Thornquist, 2015). På bakgrunn av formålet for denne oppgaven var det ønskelig å studere ungdommenes livsverden, for å få en forståelse av hvordan ungdommene selv opplevde det å delta i Åpen gård. Hvordan jeg som forsker både under datainnsamling og i analysearbeidet har tolket handling og tekst, vil også tilføre en hermeneutisk vinkling til studien (Thornquist, 2015).

For å tilegne seg kunnskap om subjektene livsverden, søker man som forsker beskrivelser av hvordan de opplever sine handlinger (Kvale & Brinkmann, 2015). Gjennom et *deskriptivt* design oppfordrer man subjektene til, så nøyaktig som mulig, å beskrive det de opplever og føler (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg tolket et slikt design som passende ut fra studiens problemstilling, i og med at jeg skulle studere opplevelser og erfaringer fra tilbudet. På bakgrunn av at det eksisterte lite tilgjengelig kunnskap om fenomenet jeg skulle studere, valgte jeg å tilnærme meg fenomenet induktivt, som betyr at man tar utgangspunkt i eksisterende empiri for å avgjøre hvilke forskningsspørsmål man ønsker svar på (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg kunne på den måten være mer åpen for hvilken retning prosjektet skulle ta, avhengig av den kunnskapen jeg tilegnet meg underveis.

I denne studien ønsket jeg å samle kunnskap fra personer med erfaring fra det fenomenet jeg skulle studere, og jeg valgte derfor informanter ut fra brukerne av tilbudet, samt de som var

ansatt som ledere. For å samle informasjon benyttet jeg intervju og deltakende observasjon. *Semistrukturerte intervju* er i følge Kvale og Brinkmann (2015) egnet når man ønsker å innhente beskrivelser om intervjupersoners livsverden. Et semistrukturert intervju tar utgangspunkt i en intervjuguide med bestemte temaer og spørsmål, men selve intervju-situasjonen ligner mer på en åpen samtale (Kvale & Brinkmann, 2015). Ifølge Malterud (2017) kan intervjuguiden sees på som en huskeliste, og man bør som forsker tilpasse spørsmålene til hvert enkelt intervju. Denne metoden vil gi informantene mulighet til å sette ord på sine følelser og refleksjoner rundt fenomenet, og gir meg som forsker mulighet til å få et innblikk i deres livsverden.

Samtidig kan det være flere sider ved fenomenet som det ikke er mulig å få kunnskap om gjennom intervju. Jeg valgte å benytte deltagende observasjon i forkant av intervjuene, med to hensikter; for å bli kjent med stedet og ungdommene før intervjuene skulle skje, samt benytte observasjonen som en supplerende forskningsmetode, for å få ytterligere informasjon om fenomenet. Bruk av deltakende observasjon vil kunne gi innsikt i samhandlingsprosesser og rammebetingelser, som man som forsker ikke kan få gjennom samtaler og intervju (Malterud, 2017). Ved å benytte ulike metodiske tilnærminger vil jeg også kunne samle informasjon fra personer som befinner seg i ulike roller; både brukere og ledere av tilbudet. Det å samle informasjon fra ulike kilder betegnes som kildetriangulering, og kan bidra til å skaffe en mer mangfoldig beskrivelse av det fenomenet man studerer (Malterud, 2017).

4.2 Utvalg og rekruttering

Studiens utvalg bestod av to ulike grupper; ungdom som bruker tilbudet Åpen Gård og voksne ansatte ved KØBB. Gruppen av ungdommer som utgjorde utvalget i intervjuene bestod av seks informanter fra Åpen gård. Det var både gutter og jenter i alderen 13-17 år, med både etnisk og ikke-etnisk norsk bakgrunn. Ungdommene benyttet seg av tilbudet Åpen gård jevnlig, opptil flere dager i uken. Ungdommene hadde vært på gården mellom 2 og 12 år. I tillegg intervjuet jeg to ansatte i KØBB. De hadde begge enten relevant arbeidserfaring eller utdanning.

Når det gjelder observasjonen, ble denne utført på et bredere utvalg av deltakere enn de som intervjuene representerte. Siden Åpen gård er et tilbud som ikke krever noen form for påmelding, var det ikke mulig å vite på forhånd hvilke og hvor mange barn og ungdom som kom til å være til stede. For å likevel kunne gjennomføre observasjon ble det, etter veiledning

med Personvernombudet for forskning (NSD), besluttet å gjennomføre den som ikke-meldepliktig. Det vil si at det ikke ble innsamlet navn eller andre personidentifiserende bakgrunnsopplysninger om de jeg observerte (NSD, u.å-a). Utvalget i den deltakende observasjonen bestod dermed av barn, ungdom og ansatte som tilfeldigvis var tilstede de dagene jeg gjennomførte observasjonen.

Hvor mange informanter som skal inkluderes i en kvalitativ studie vil ifølge Kvale og Brinkmann (2015) avhenge av studiens formål, tid og ressurser. På bakgrunn av oppgavens omfang på 30 studiepoeng var det nødvendig å rekruttere et realistisk antall informanter, men samtidig tilstrebe en form for metning i datamaterialet. En slik metning beskriver Malterud (2017) som når ytterligere datainnsamling ikke tilfører ny kunnskap. På denne måten var jeg også sikret å ha god tid til forberedelse og analyse (Kvale & Brinkmann, 2015). Det ble derfor besluttet å rekruttere seks informanter fra brukerne av tilbudet og to informanter fra de ansatte.

Selve rekrutteringen ble gjort i samarbeid med ansatte ved KØBB. Det var de ansatte som hadde førstekontakten med informantene, og ga ut informasjon om studien. For de som ønsket å delta, tok jeg videre kontakt for å sende ut informasjonsskriv og avtale møtetidspunkt. Inklusjonskriteriene for å delta i studien var at de var i alderen 13 og 16 år, samt at de var på gården minst 4 ganger i måneden. Det ble også inkludert en informant på 17 år. Denne informanten ble inkludert fordi vedkommende nylig hadde tilhørt denne aldersgruppa, og kunne bidra med erfaringer fra tilbudet. De ansatte ble valgt ut strategisk på bakgrunn av at de begge hadde arbeidet på gården i flere år, hadde god kjennskap til både gården og brukerne, samtidig som de var tilgjengelige på det tidspunktet som intervjuene skulle finne sted

4.3 Intervjuguide og gjennomføring av intervju

Intervjuguidene ble utformet i god tid før intervjuene fant sted. Siden studien hadde en induktiv tilnærming ble intervjuguide utviklet med bakgrunn fra gjeldende empiri, samt erfaringer fra observasjon. Temaene i begge intervjuguidene var Aktivitetene, Sosialt, Læring og utvikling og Utdringer (vedlegg 2 og 3).

Intervjuene ble gjennomført i januar og februar, og siden aktivitetene på gården varierer gjennom årstid og sesong ville dette legge et grunnlag for hva informantene hadde friskt i minne. Dette vil drøftes videre i metodediskusjonen. Videre var det ønskelig at intervjuene

skulle foregå et sted der informantene følte seg kjente og trygge, og de ble derfor gjennomført i KØBB sine lokaler på gården. Informantene kom selv med forslag til tidspunkt som passet for dem. Intervjuene startet med en brifing for å definere situasjonen for informanten, slik Kvale og Brinkmann (2015) anbefaler. Under intervjuene med ungdommene så jeg på dette som ekstra viktig, da de trolig hadde lite eller ingen erfaring med en slik intervjusituasjon. Jeg benyttet brifingen til å ønske velkommen, forklare båndopptakeren og gi en kort oppsummering av informasjonsskrivet jeg hadde sendt ut i forkant, for å sikre at informanten hadde fått med seg den viktigste informasjonen. Under intervjuene med de ansatte presiserte jeg her også viktigheten ved taushetsplikten, og at de kun skulle beskrive tilbudet i sin helhet uten å trekke frem enkeltpersoner. Informantene over 15 år skrev på dette tidspunktet under på samtykkeerklæringen, mens de under 15 år hadde med seg et eksemplar signert av sine foreldre. Deretter startet jeg båndopptakeren og begynte intervjuet.

Under intervjuet satt jeg rett ovenfor og vendt mot informanten. Ved behov så jeg bort på arket med intervjuguiden på, men fokuserte hovedsakelig på intervjuobjektet. Det var viktig for meg at informanten skulle føle seg avslappet og trygg under samtalen. Et semistrukturert intervju tar utgangspunkt i overordnede tema, og inneholder forslag til spørsmål (Kvale & Brinkmann, 2015). Spørsmålene var forsøkt formulert på et dagligdags og enkelt språk, slik Kvale og Brinkmann (2015) anbefaler. Dette vurderte jeg som særlig viktig i de intervjuene som skulle utføres på ungdom. Innledningsvis stilte jeg åpne og generelle spørsmål, og sirklet deretter nærmere inn på ulike tema. Intervjuene varierte ut fra hva informantene fortalte, og jeg tilpasset rekkefølgen på temaene og spørsmålene underveis i intervjuet. Jeg valgte en slik tilnærming fordi jeg ønsket å være åpen for eventuelle nye retninger informantenes svar kunne gi (Kvale & Brinkmann, 2015). Der det var naturlig stilte jeg oppfølgingsspørsmål og inngående spørsmål til det informanten sa, slik Kvale og Brinkmann (2015) anbefaler. På denne måten fikk jeg dypere beskrivelser og refleksjoner rundt det de fortalte. For å sikre at vi hadde vært inne på alle temaene, sørget jeg for å se over intervjuguiden i sluttfasen av samtalen.

Siden intervjuene fant sted over flere uker fikk jeg tid til å reflektere og evaluere hvordan de tidligere samtalen hadde gått, før jeg gjennomførte de neste. Dette førte til at jeg omformulerte og tilføyte enkelte spørsmål i intervjuguiden dersom jeg erfarte at de ga informantene mulighet til å reflektere bedre over temaet. Denne måten å arbeide på er i tråd med Malterud (2017) sine anbefalinger om en trinnvis analyse, der man har et bedre grunnlag for fleksibilitet og fokus i datainnsamlingen.

Intervjuene ble avsluttet med en tilsvarende debriefing, der jeg åpnet opp for at informanten avslutningsvis kunne fortelle ytterligere, dersom han eller hun ønsket det. Når båndopptakeren var skrudd av spurte jeg hvordan informanten hadde opplevd intervjuet, og hadde eventuell småprat for å lette den litt formelle intervjusituasjonen.

4.4 Gjennomføring av deltakende observasjon

For å bli bedre kjent med det fenomenet som skulle studeres, valgte jeg å benytte meg av deltakende observasjon som supplerende forskningsmetode. Jeg deltok ved tilbudet Åpen gård to ettermiddager, noe som ble sett på som hensiktsmessig ut fra oppgavens tidsramme. I tillegg besøkte jeg gården i forkant av observasjonene for å bli kjent med stedet og introdusere meg selv. På denne måten ble jeg mer forberedt på hva som ventet meg under observasjonen, og fikk hilse på enkelte av de faste ungdommene og de ansatte.

Jeg ønsket å ha en åpen tilnærming til det jeg skulle observere, og ikke fokusere på bestemte sider ved feltet. Dette kan være nyttig for å kunne beskrive situasjoner som er uavhengige av forskningsspørsmålene, og derfor unngå å ekskludere noe som senere kan vise seg å være sentralt (Fangen, 2010). Jeg utformet likevel enkelte observasjonsspørsmål, slik at jeg enklere kunne nærme meg feltet og ha holdepunkter for hva jeg kunne se etter i begynnelsen (vedlegg 1).

For en utenforstående er det vanskelig å gli inn i et miljø uten å forstyrre sammenhengen (Malterud, 2017). Som forsker kunne jeg trolig oppleves som fremmed i begynnelsen, både som voksen og som ukjent. Jeg så ikke på meg selv som en fullverdig deltaker av gruppen, noe som heller ikke var mulig i og med at jeg ikke kunne sammenligne meg selv med deltakerne rent aldersmessig. Malterud (2017) mener denne forstyrrelsen kan minskes dersom forskeren trer inn i en reell rolle. Jeg opplevde at barna og ungdommene fort aksepterte min rolle som student og observatør, og de virket å bli fort vant til min tilstedeværelse. På bakgrunn av min posisjon som en utenforstående, men også som voksen, opplevde jeg å veksle rolle mellom å være en deltakende observatør og en observerende deltaker. Jeg forsøkte så langt det var mulig å delta i aktivitetene og samhandlingen på gården, men det var flere situasjoner der det ikke ville vært naturlig for meg å delta i aktiviteten. For å likevel få innsikt i det som ble gjort, gikk jeg i slike situasjoner inn i en ren observatørrolle der jeg forsøkte å oppfatte hva som ble sagt

og gjort. Av og til hadde jeg uformelle samtaler med noen av deltakerne. Noen ganger var de åpne og ivret etter å fortelle, mens de andre ganger var mer interessert i det de holdt på med. For å begrense graden av forstyrrelse i samhandlingen og aktivitetene forsøkte jeg å kun notere korte setninger når det var passende, og heller skrive mer utfyllende senere da jeg hadde mulighet til det.

Gjennom den deltakende observasjonen fikk jeg en større forståelse for hva fenomenet var og miljøet på gården, enn om jeg kun hadde basert min studie på intervjuene med deltakerne og de ansatte. Ved å være tilstede på gården og i de mellommenneskelige situasjonene, fikk jeg som forsker også et innblikk i samhandlingen mellom mennesker og dyr, noe som ikke hadde vært mulig å få gjennom intervju.

4.5 Analyse av datamateriale

I det påfølgende delkapittelet vil analysen av datamaterialet beskrives så utførlig som mulig.

4.5.1 Bearbeiding og analyse av intervju

Alle intervjuene ble transkribert samme dag eller den påfølgende dagen de ble gjennomført. I følge Malterud (2017) er transkripsjonen med på å forme datamaterialet, og det er derfor viktig å være bevisst den påvirkningen man har allerede i denne fasen av analysearbeidet. Hun poengterer også viktigheten ved å gjennomføre transkripsjonen jevnlig i datainnsamlingsfasen, og ikke vente til alle intervjuene er overstått. De transkriberte intervjuene utgjorde nå råmaterialet for den videre analysen.

For å analysere datamaterialet benyttet jeg Malteruds analysestrategi for systematisk tekstkondensering (Malterud, 2012). Metoden kombinerer elementer fra ulike analysestrategier, og er egnet for studier med induktive tilnærminger (Malterud, 2017). Analysemetoden ble på bakgrunn av dette sett på som hensiktsmessig i arbeidet med datamaterialet i denne studien. Systematisk tekstkondensering består av fire trinn; 1) få et helhetsinntrykk, 2) identifisere meningsbærende enheter, 3) kondensering og 4) syntese. Analyseprosessen fra og med trinn 2 er vist i tabell 1.

Tabell 1: Eksempel fra analyse av subkodegruppe «Fristed» for ungdom. Tabellen viser et utdrag fra innholdet i steg 2, 3 og 4.

Trinn 2 – Identifisere meningsbærende enheter	Trinn 3 - Kondensering	Trinn 4 - Syntese
<p><i>For meg har gården vært et sted hvor jeg kan slappe av, være meg selv, drive med noe annet.. være med mennesker som er veldig imøtekommende, som tar seg tid til å være med deg da (...)</i></p> <p><i>Jeg tør å snakke med folk mer.. fordi jeg.. pleier å være litt sjenert noen ganger.. så hvis jeg er her så er jeg ikke det.. da føler jeg meg som en annen person.. som tør mye mer</i></p> <p><i>Den har betydd ekstremt mye, den har betydd litt sånn.. det var et fristed før liksom, for jeg slet litt hjemme og jeg slet litt på skolen og sånn så det var et fristed der man slapp å tenke så mye på andre ting da. Også er det jo fortsatt et fristed fra foreldre og sånne ting da... og skole og alt stress.</i></p> <p>...</p>	<p><i>«Gården har betydd veldig mye for meg. Det har vært et sted hvor jeg kan slappe av, være meg selv og være sammen med hyggelige mennesker. Folk tar seg bedre tid her enn andre steder. Når jeg er her føler jeg at jeg kan være meg selv, og at jeg kan slippe meg mer løs. (...) På gården kan jeg få en pause fra foreldre og skole og alt stress (...)</i></p> <p>...</p>	<p>Ungdommene beskrev gården som et sted de kunne slappe av og være seg selv. Særlig én av informantene uttrykte dette med at hun til vanlig var sjenert, men at hun følte seg som en annen, litt tøffere person når hun var på gården. Det kan muligens bety at hun følte det var rom for egne meninger. Forutsigbarhet ble også trukket frem; eksempelvis ble gården beskrevet av en ungdom som et sted der <i>«ingenting er likt, men samtidig likt»</i></p> <p>...</p>

Jeg startet med å lese gjennom de transkriberte intervjuene hver for seg. Denne delen av analysen handler ikke om å systematisere stoffet, men få et helhetsinntrykk, og notere seg mulige temaer som representerer teksten (Malterud, 2017). Videre anbefaler Malterud (2017) å redusere de foreløpige temaene til noen få kodegrupper, før man deretter identifiserer tekst som kan belyse problemstillingen; såkalte meningsbærende enheter. Jeg valgte å gjøre dette steget manuelt i et Word-dokument. Jeg stod nå igjen med fire kodegrupper: et sted å være, vokse med oppgavene, gården som en sosial arena og natur og dyr i byen. Kodegruppene fikk tildelt hver sin farge og jeg gikk deretter gjennom råmaterialet og ga de meningsbærende enhetene sin respektive fargekode. Enkelte enheter kunne passe inn under flere mulige kodegrupper, og de ble da delt opp og plassert i ulike grupper. Jeg systematiserte fargene og stod igjen med et dokument der de meningsbærende enhetene var sortert etter kodegruppe. Underveis i analysen gikk jeg tilbake og justerte kodegruppene i forhold til det jeg fant, og dette steget ble derfor en dynamisk prosess påvirket av datamaterialet.

Videre ble datamaterialet ytterligere systematisert ved at kodegruppene ble delt inn i 2-4 subgrupper som representerte ulike områder innenfor hver kodegruppe. Denne prosessen ble gjort adskilt for brukerne av tilbudet og de ansatte. Deretter tok jeg for meg hver enkelt subgruppe, og noterte konsensus fra de meningsbærende enhetene i form av stikkord. I denne prosessen var det enkelte meningsbærende enheter som passet bedre inn under andre subgrupper, og disse ble da flyttet. For å sikre at subgruppene på best mulig vis representerte datamaterialet, ble de på dette tidspunktet gjennomgått av min veileder. På denne måten kunne jeg åpne opp for flere tolkninger og tilnærminger, slik Malterud (2017) anbefaler. Neste steg i analyseprosessen er et tydelig kjennetegn ved systematisk tekstkondensering, nemlig danning av kondensat (Malterud, 2017). Dette er kunstige sitat som utgjør en sum av det informantene har fortalt. Slike kondensat ble dannet for hver subgruppe.

Siste analysesteg er syntese, som er en rekontekstualisering av datamaterialet innen hver subgruppe (Malterud, 2017). Her ble kondensat videreutviklet til å bli en analytisk tekst. Syntesene fra ungdommene og de ansatte ble deretter satt opp mot hverandre, og subgrupper ble slått sammen dersom de hadde sammenfallende temaer. Resultatet er presentert i kapittel 5.0.

4.5.2 Analyse av observasjon

Analyse av observasjon omfatter alle nivå av fortolkning og bearbeiding av datamateriale, og i realiteten er det vanskelig å skille mellom feltarbeid og analyse (Fangen, 2010). Likevel vil jeg i dette kapitlet forsøke å skille de ved å beskrive arbeidet som ble gjort i etterkant av datainnsamlingen.

Beskrivelser fra den deltakende observasjonen ble samlet i feltnotater. Samme dag som observasjonene ble gjennomført satt jeg meg ned og skrev mer utfyllende beskrivelser av det jeg hadde observert. Det jeg hadde sett var da enda friskt i minne, og jeg kunne skrive mer detaljert rundt det jeg hadde skrevet i feltnotatene. I den videre analysen av datamaterialet benyttet jeg andregrads fortolkning (Fangen, 2010). Dette analysenivået tilfører mer enn kun beskrivelser av det man har hørt og sett, og gir meg som forsker mulighet til å overskride deltakernes allmenne forståelse. Sentrale begrep i dette fortolkningsnivået er de tynne og tykke beskrivelsene. Tynne beskrivelser gjengir kun det som observeres, mens man ved tykke beskrivelser foretar en tolkning ved at man inkluderer hva deltakerne kan ha ment med en bestemt handling eller et utsagn (Fangen, 2010). Jeg vekslet mellom tynne og tykke

beskrivelser, ut fra det som var naturlig. Det å kunne fortolke en handling, avhenger av at man kan se den i lys av den konteksten den forekommer innen (Fangen, 2010). Kjennskap til, og forståelse for fenomenet man studerer, vil derfor være viktig. Gjennom samhandling med deltakerne i forkant og underveis i observasjonen fikk jeg et bedre grunnlag for å forstå og tolke det jeg observerte. Videre ble momenter fra observasjonene identifisert for å supplere datamaterialet. Disse ble valgt ut dersom de enten kunne tilføre nye perspektiver eller berike funnene fra intervjuene.

4.6 Etiske vurderinger

Her vil etiske vurderinger som ble gjort i forkant og underveis i datainnsamlingen legges frem.

4.6.1 Godkjenning av prosjektet

Kvalitative studier innebærer å utforske menneskers private sfære, og etiske problemstillinger bør derfor være en sentral del av hele forløpet (Kvale & Brinkmann, 2015). Tidlig i prosessen med denne masteroppgaven ble det søkt om nødvendige tillatelser for å gjennomføre prosjektet. Studien oppfylte ikke kriteriene for å søke til Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskning (REK), da den ikke hadde som formål å samle inn ny kunnskap om helse og sykdom (REK, 2015). Derimot var det nødvendig å søke til Personvernombudet for forskning (NSD), siden det skulle innhentes og behandles indirekte personopplysninger (NSD, u.å-a). Senere ble det sendt en endringsmelding til NSD, da det ble besluttet å også intervju ansatte ved KØBB. Alle søknader ble godkjent før data ble innhentet (vedlegg 6 og 7).

4.6.2 Etiske retningslinjer

Det er hovedsakelig fire områder som inngår i de etiske retningslinjene for forskning: informert samtykke, konfidensialitet, konsekvenser og forskerens rolle (Kvale & Brinkmann, 2015). Det informerte samtykket handler om at forskningsdeltakere skal informeres om studiens formål, eventuelle fordeler og ulemper ved å delta, samt informasjon rundt frivillig deltakelse (Kvale & Brinkmann, 2015). Et informasjonsskriv ble sendt til deltakerne på forhånd, og også gjennomgått i forkant av hvert intervju for å sikre at informantene hadde fått med seg den viktigste informasjonen (vedlegg 4 og 5). Siden utvalget i denne studien omfattet personer under 15 år, måtte disse få samtykke fra sine foreldre for å delta (NSD, u.å-b). For observasjonen var det ikke nødvendig å samle inn samtykke da det ikke skulle samles inn personopplysninger, men det ble informert både skriftlig og muntlig om at observasjonen fant

sted. Når det gjelder konfidensialitet innebærer det at identifiserende data ikke avsløres (Kvale & Brinkmann, 2015). Det ble ikke innhentet direkte personidentifiserende opplysninger slik som navn i denne studien, men bakgrunnsopplysninger om sted kombinert med for eksempel alder og kjønn vil gjelde som indirekte personopplysninger (NSD, u.å-a). For å sørge for at konfidensialitetsprinsippet ble håndhevet ble det valgt å koble verken kjønn eller alder opp mot datamaterialet. Videre poengterer Kvale og Brinkmann (2015) viktigheten ved å være bevisst mulige konsekvenser som kvalitative undersøkelser kan ha for deltakerne, og at risikoen for skade bør være minst mulig. Til slutt er forskerens rolle avgjørende for de etiske overveielserne som tas underveis i kvalitativ forskning. For å ivareta etiske prinsipper må en forsker være bevisst sin moralske integritet under hele prosessen med innhenting og bearbeiding av data (Kvale & Brinkmann, 2015).

I tråd med Kvale og Brinkmann (2015) sine anbefalinger ble det i forbindelse med intervjuene på forhånd planlagt hvordan jeg skulle håndtere eventuelle uforutsette hendelser og etiske dilemmaer som kunne oppstå. Et eksempel på dette var at dersom informanten skulle komme inn på sensitive tema som ikke var relevant for studien hadde jeg tenkt igjennom hvordan jeg skulle håndtere en slik situasjon.

4.6.3 Forforståelse

Som forsker går man inn i et felt med en forståelse av det man skal studere. Denne forståelsen stammer ifølge Fangen (2010) fra en forforståelse man ikke kan fri seg fra. Hun anbefaler å være bevisst sin egen forforståelse ved å skrive ned hva man antar om feltet før man begynner selve forskningen. Jeg vil som forsker studere fenomenet med ett par briller, mens en annen vil ut fra sin forforståelse vil se det med et annet par. Målet vil uansett være å gå inn i feltet med et åpent sinn, men likevel ha tilstrekkelig kunnskap til å nærme seg det på en fornuftig måte (Fangen, 2010).

Jeg har vokst opp på gård, og dyrene, arbeidsoppgavene og opplevelsene på gården har vært en del av min oppvekst. Min bakgrunn var med på å påvirke valg av tema for masteroppgaven, fordi jeg var nysgjerrig på hvordan barn og ungdom i en storby opplevde det å ha en gård i nabolaget sitt. Det at jeg har positive opplevelser assosiert med gården vil være en del av min forforståelse som forsker. Hovedmålet med studien var å løfte frem ungdommers opplevelser fra gården, og undersøke hvilken betydning dette kan ha for dem. Det vil her være viktig at jeg som forsker er bevisst min egen forforståelse, da dette vil kunne påvirke hvilken tilnærming jeg

velger, samt analysearbeidet. Samtidig har min forforståelse betydning for mitt engasjement og nysgjerrighet rundt problemstillingen, og vil være viktig å ha med seg underveis i prosessen. Det vil også kunne gi meg et bedre grunnlag for å forstå observasjoner og utsagn i datainnsamlingen.

5.0 Presentasjon av funn

Formålet med denne oppgaven var å undersøke på hvilken måte tilbudet Åpen gård kan fremme helse hos ungdom. I dette kapitlet vil jeg presentere funnene som kom frem gjennom analysen av observasjon og intervju med ungdom selv, og intervju med ansatte om deres erfaringer. Data fra intervju og observasjon ledet frem til fire hovedtema: et sted å være, vokse med oppgavene, gården som en sosial arena og natur og dyr i byen. Hvert tema er satt sammen av ulike undertema. Tabell 2 viser en oversikt over hoved- og undertemaene som kom frem etter analysearbeidet. Det vil bli tydeliggjort i teksten hvorvidt funnene er utledet fra mine observasjoner eller fra intervju med ungdom eller ansatte. Sitater vil bli trukket frem for å eksemplifisere eller utdype tema som er omtalt i teksten.

I denne oppgaven var det ungdom som var målgruppen, men siden Åpen gård er et tilbud som brukes av både barn og ungdom refererer de ansatte ofte til disse som én samlet brukergruppe. Barn vil derfor trekkes frem i de ansattes erfaringer fra tilbudet, men det er kun ungdom som vil diskuteres videre.

Tabell 2: Oversikt over funn, sortert etter hoved- og undertema.

Hovedtema	Undertema
Et sted å være	Naturlig møteplass
	Fristed i hverdagen
	Tilhørighet
Vokse med oppgavene	Jobbe seg oppover
	Ansvarsfølelse
	Personlig utvikling
Gården som en sosial arena	Fellesskap
	Arbeid skaper sosial kontakt
	Trygge og engasjerte voksne
Natur og dyr i byen	Nærhet til natur
	Nærkontakt med dyr

5.1 Et sted å være

Det første temaet som fremkom i analysen var gården som et sted å være. Gården ble beskrevet som en naturlig møteplass for ungdommene. Samtidig skjedde det en endring i måten ungdom brukte tilbudet på etter hvert som de ble eldre, og gården hadde gått fra å være en aktivitetsarena, til å i større grad være et samlingspunkt. Gården ble beskrevet som et fristed, noe de ansatte betraktet som positivt for denne aldersgruppen. Ungdommene uttrykte en sterk tilhørighet til gården, men fortalte også at det ble vanskeligere å prioritere gården etter hvert som de ble eldre og fikk en større mengde skolearbeid.

5.1.1 Naturlig møteplass

Flere av ungdommene fortalte at gården fungerte som en møteplass, og at de ofte var der selv når det ikke var aktiviteter på kveldstid. Det var også et sted de reiste til hvis de ikke hadde noe annet å gjøre. De sa de ikke nødvendigvis måtte gjøre noe mens de var der, og at de ofte bare satt rundt bålet og pratet. En av informantene uttrykte dette med at det var bedre å være sammen med andre folk på gården, enn å være hjemme og hvile. En annen informant sa det slik:

Også er det jo det stedet man er da... (Ungdom)

De ansatte fortalte at det skjedde en endring i måten barn og ungdom brukte tilbudet etter hvert som de ble eldre; det ble i større grad et samlingspunkt fremfor et sted de reiste for å jobbe. De trakk frem at den sosiale arenaen ble viktigere jo eldre de ble, og at ungdommene kunne komme dit kun for å sitte rundt bålet og prate med de voksne eller de mindre barna. En av de ansatte uttrykte seg på denne måten:

Dyrene blir mindre viktig, og den sosiale arenaen blir mer viktig, tror jeg. Nettverket, stedet å gå til hvis det er noe (Ansatt)

5.1.2 Fristed i hverdagen

Ungdommene beskrev gården som et sted de kunne slappe av og være seg selv. Særlig én av informantene uttrykte dette med at hun til vanlig var sjenert, men at hun følte seg som en annen, litt tøffere person når hun var på gården. Dette forstod jeg som at hun mente det var rom for egne meninger. En av ungdommene beskrev gården som et sted der «*ingenting er likt, men samtidig likt*», og dette forstod jeg som at vedkommende opplevde gården som stabil og

forutsigbar, samtidig som dagene var preget av nye opplevelser. For enkelte av ungdommene var gården også et fristed fra skole, foreldre og andre stressende faktorer i hverdagen. Særlig ble dette begrunnet med at en fikk koblet ut og tenkt på noe annet, slik denne informanten forklarte det:

«Jeg tror egentlig bare det er at man tenker på noe annet liksom.. man tenker ikke så mye på sånne stressende ting, man tenker mer på sånn "shit, har dyra fått mat og vann" (...) og når du driver med hest og rir og sånn, du kan ikke ha hodet et annet sted.. du må ha alt fokus på hesten» (Ungdom)

Ungdommene sin oppfatning av gården som et fristed ble bekreftet av de ansatte. De mente at for ungdom som befant seg i en fase i livet med store endringer var det viktig å ha et sted som var forutsigbart. De mente både stedet og de voksne var lojale og likt over tid. Det ble også trukket frem at det i dag stilles store krav til denne aldersgruppa, og at de derfor har behov for å slappe av. De beskrev gården som en måte ungdommene kunne legge fra seg daglige krav og forventinger på. De ansatte mente også at gården var et sted der ungdommene kunne leke og slippe seg løs i en ellers stressende hverdag, og samtidig slippe å tenke på hvordan man ser ut eller måtte sammenligne seg selv med andre. En av de ansatte sa dette:

Også at de fokuserer på noe annet enn seg selv og prestasjon.. de får fokus over på gårdsdrift og dyra og de som er yngre.. å gi noe, ikke bare hva du presterer og hvor du skal her i verden, det finnes noe utenfor (Ansatt)

5.1.3 Tilhørighet

Ungdommene uttrykte en sterk tilhørighet til gården, og flere av dem beskrev gården som sitt andre hjem. En informant sa det slik:

Jeg ser jo for meg at jeg aldri kommer til å forlate dette stedet her.. jeg sitter sånn grodd fast da (Ungdom)

Ungdommene trakk også frem mulige utfordringer for at de fikk reise på gården, blant annet skolen og andre fritidsaktiviteter. Enkelte av informantene fortalte at etter hvert som de ble eldre måtte de prioritere skolearbeid. Når det gjaldt andre fritidsaktiviteter, mente en av ungdommene at gården kom foran alle andre aktiviteter.

Det kom frem i intervjuene med ungdommene at Åpen Gård skilte seg ut fra de andre fritidsaktiviteter de var på. De beskrev tilbudet som et sted der de kunne slappe mer av og hvor de kjente hverandre bedre, noe jeg forstår som at de hadde en sterkere tilhørighet til gården enn til andre fritidsaktiviteter. I motsetning til andre fritidstilbud, som har en tydelig start og slutt, så de på gården som et sted de kunne være hele ettermiddagen. Ungdommene trakk også frem det sosiale aspektet, det at de knyttet sterkere bånd til hverandre enn de gjorde med venner i andre fritidsaktiviteter. De så på seg selv som en «vennefamilie». En av ungdommene beskrev forskjellen mellom gården og en annen fritidsaktivitet slik:

Her er vi mer venner-venner, mens der er vi litt mer sånn der.. vi er ikke sammen, vi bare møtes i hallen og sier hei og sånn (Ungdom)

Flere av informantene fortalte at de ofte ble møtt med lite forståelse for hva tilbudet dreiet seg om, og at andre venner som ikke deltok på Åpen gård ofte var negative til gården. En informant uttrykte seg slik:

De er sånn 'Ja hun jobber fortsatt på gården altså' og jeg bare herregud, det er ingen som skjønner hvor fint det er liksom (...) så de kan tro at jeg er teit, men de går glipp av veldig mye (Ungdom)

5.2 Vokse med oppgavene

Det andre temaet som kom frem var hvordan ungdom vokste med oppgavene på gården. Undertemaene «ansvarsfølelse» og «personlig utvikling» kan begge sees i sammenheng med «jobbe seg oppover», men for å tydeliggjøre vil disse bli omtalt i hvert sitt underkapittel. Det kom frem i dette temaet at ungdommene hadde fått et økt ansvar, og at de i større grad så på tilbudet og arbeidsoppgavene som jobb, og ikke lenger som lek. Ungdommene uttrykte en sterk ansvarsfølelse overfor både dyrene og de yngre barna. De ansatte mente gården bidro til at ungdommene utviklet seg positivt på flere måter.

5.2.1 Jobbe seg oppover

Ungdommene fortalte at arbeidsoppgavene hadde endret seg etter hvert som de hadde blitt eldre og lært mer. De sa de hadde fått større grad av valgfrihet og ansvar når det gjaldt arbeidsoppgaver, og mente dette var et resultat av at de har jobbet godt og at de voksne hadde

tillit til dem. Arbeidsoppgavene hadde gått fra å være lek til å bli jobb, og de sa at selv om enkelte av arbeidsoppgavene var kjedelige gjorde de dem likevel. En informant mente de hadde lært mye på kort tid. En av ungdommene sa dette om at de fikk mer ansvar etter hvert som de ble eldre:

Det betyr jo at de voksne stoler på oss og at de tror på at vi klarer ting.. og det er veldig gøy (Ungdom)

Under observasjonen kom det frem at enkelte av de ungdommene som hadde drevet en del med hest tidligere, brukte å hjelpe til med hesteaktiviteter for de yngre barna på gården. De eldste ungdommene jobbet med å klargjøre hver sin hest til de mindre barna skulle få ri på dem. Deretter leiet de hestene bort til ridebanen, der ungdommene hadde med seg et barn hver. Ungdommene viste og lærte bort hvordan utstyret skulle settes på og lot barna få prøve å renske hesteskoene. En av de ansatte var til stede, men det var i hovedsak ungdommene som var ansvarlig for opplæringen. Ungdommene jobbet veldig selvstendig, og for en utenforstående kunne det se ut som disse var blant de ansatte på gården.

De ansatte sa de trodde barna likte følelsen av å være nyttig ved å bidra i arbeidsoppgavene, og at det virket som de opplevde det som mer meningsfylt når de hadde noe å gjøre. De sa at ungdommene satte pris på arbeidsoppgaver, og spurte ofte de voksne om det var noe de kunne gjøre. En av de ansatte fortalte om en oppgavetavle de nylig hadde fått, der de som var på gården kunne skrive opp sitt eget navn etter oppgaven når de hadde utført den. Det kom frem i intervjuene med de ansatte at det ikke alltid var like enkelt å motivere ungdommene til enkelte av arbeidsoppgavene på gården, slik som å møkke, vaske og koste. De forklarte at det da var viktig å sette det i sammenheng, og vise at god innsats ville gi en form for belønning, slik som for eksempel ridetimer. En av de ansatte trakk frem det å belønne initiativ som viktig, og at de ønsket å legge opp til at brukerne kunne nok om arbeidsoppgavene til at de selv kunne ta initiativ. En av informantene sa det slik:

Det skal alltid være et tilbud for alle, men de som yter litt ekstra skal også få litt igjen for det (Ansatt)

5.2.2 Ansvarsfølelse

Ansaret som ungdommene følte på var et viktig element ved det å jobbe seg oppover, og jeg vil derfor tydeliggjøre dette i det kommende underkapittelet. Ungdommene sa de hadde en ansvarsfølelse overfor både de yngre barna og dyrene på gården. De fortalte at de blant annet hadde ansvar for å møkke boksene og føre dyrene uten at de voksne sjekket i etterkant. Når det gjaldt de yngre barna følte informantene et ansvar for å ta vare på dem, slik at de ble værende. De fortalte også at det var viktig for dem å lære de opp for å ta vare på og videreføre et godt og trygt miljø, både for menneskene og dyrene. En informant sa dette:

Man tenker ikke over det, men det er jo ganske mye ansvar, fordi det går jo på dyra og barna sin velferd (Ungdom)

Under observasjonen fikk jeg se noe som kunne være et eksempel på at de eldre barna følte ansvar for å lære opp de yngre. Det stod fire gutter og møkka; tre av guttene stod i én bås, mens en litt eldre gutt stod i nabobåsen. Det var tydelig at de tre yngre guttene ikke forstod helt hvor de skulle gjøre av møkka og brukte rivene sine til å kaste møkka over i den andre båsen der den eldre gutten stod. Den eldste gutten ble irritert og sa de ikke kunne holde på og kaste møkka over på hans side. Han forklarte dem at det ikke er slik det fungerer, og at de måtte ha møkka over i en trillebår.

De ansatte fortalte at de trodde ungdommene følte det var forventninger til dem på gården, og at de følte de bidro til hele gårdsprosjektet. Det at det var forventninger til dem mente de ansatte førte til at ungdommene fikk en ekstra tilhørighet til stedet. Dette kan sees opp mot underkapittelet «tilhørighet» som tidligere er presentert. En av de ansatte uttrykte seg slik:

De føler at de er viktig her, at de har en rolle, at det er forventninger til dem. Jeg tror noen av dem føler seg viktige, de føler at de må komme og stelle hesten for hvis ikke får ikke hesten stell.. det er ikke helt sant, men delvis sant (Ansatt)

Underveis i observasjonen la jeg merke til at barna og ungdommene på gården kjente godt til hvilke regler som gjaldt, og tok ansvar for å følge med dersom det var noen «fremmede» som brøt disse. Det var et tilfelle der det kom en gruppe med nye barn inn på gården, og et av disse barna løp rundt og herjet på gårdsplassen. Et av de faste barna ropte da til en av de ansatte og pekte på barnet: «Han ungen løper frem og tilbake!».

5.2.3 Personlig utvikling

De ansatte fortalte at barna og ungdommene på gården utviklet seg på flere måter. Det første var hvordan de forholdt seg til voksne, og at de etter hvert forstod det var visse krav og forventninger til dem, samt bestemte regler og rutiner. En annen ting som ble trukket frem var fysisk utvikling, der de ansatte blant annet var opptatt av å redusere barnas inaktivitet. Samtidig hadde de ansatte observert at flere av barna og ungdommene utviklet seg motorisk gjennom å holde på med finmotorisk arbeid som var en del av gårdsdriften. Videre fortalte de ansatte at barn lærte seg praktiske ferdigheter og handlekraft; det å lære at et problem kan løses. En av de ansatte mente det å se at det er mulig å utvikle seg og ha et mål å jobbe for kunne bety mye i en ungdoms liv. En av informantene sa:

Det er mange som lærer veldig mye, helt sånne konkrete ting. Også lære hvordan løse en konflikt, hvordan du får deg en venn. Hvordan du håndterer både dyret og andre mennesker (Ansatt)

Under observasjonen så jeg et eksempel på dette med handlekraft. En av de ansatte kom kjørende med en bil lastet med halm og fôrsekker, og flere av barna spurte om de kunne hjelpe til. To av de yngre guttene fant fort ut at fôrsekkene var alt for tunge å bære alene, og begynte å finne ut av hvordan de kunne bære en sekk sammen opp trappa. De holdt på en liten stund med å teste ut bæregrep, og om de skulle gå sidelengs, baklengs eller framlengs. Til slutt fant de ut at den beste måten var å bære den mellom seg, og at den fremste gutten holdt sekken bak ryggen mens de gikk opp trappa. I dette eksempelet forstår jeg det som at guttene tok initiativ, løste en utfordring, samt løste den fysiske og praktiske delen ved å bære en tung gjenstand opp en trapp.

5.3 Gården som en sosial arena

Tredje tema var hvordan gården fungerte som en sosial arena. Det kom frem at de som brukte tilbudet så på seg selv som en familie, og det oppstod et sosialt nettverk på tvers av alder og kultur. Fellesskapet stod sentralt, og det var arbeidsoppgavene og de voksne ansatte som bidro til å etablere det gode fellesskapet. For å synliggjøre dette er «sosiale arbeidsoppgaver» og «trygge og engasjerte voksne» omtalt separat i hvert sitt underkapittel.

5.3.1 Fellesskap

Ungdommene fortalte om et sosialt miljø på gården som var preget av fellesskap og samhold. De beskrev seg selv som en familie der alle var inkludert. Informantene sa likevel at det var deres jevnaldrende de hadde nærest forhold til, og at de ikke kom like tett innpå de yngre barna. Dette samsvarer med det jeg så under observasjonen. Jeg observerte at ungdommene som oftest holdt seg for seg selv, og at de ofte samlet seg sammen på kjøkkenet innendørs, eller holdt på med hestene sammen. Likevel var ungdommene ofte omringet av yngre barn når de oppholdt seg på gårdsplassen. Noen ganger holdt enkelte av de på med lekeslåsning, noe jeg oppfattet som et søskenkjærlighet-forhold. Under intervjuene forklarte en av ungdommene det sosiale miljøet slik:

Vi er veldig mye sammen.. altså alle her på gården er veldig mye sammen.. så ja.. vi gjør ting sammen og alle er inkludert hele tiden.. alle snakker sammen og alle kan sitte rundt samme bålet og.. det er ikke noe aldersgrense på det eller.. "du kan ikke være her fordi vi er her".. det har aldri vært sånn og.. det kommer alltid til å være sånn hvert fall (Ungdom)

De ansatte sa at gården hadde plass til ulikheter, og ga de ungdommene som brukte den mulighet til å få et sosialt nettverk på tvers av både alder og kultur. De mente Åpen gård ga barn og ungdom mulighet til å møte mennesker som var ulike seg selv, samt få et innblikk i kulturer de ikke ville møtt andre steder. Informantene trakk frem bålpanna som et særlig sosialt møtepunkt, der alle kunne møtes på like premisser. En ansatt sa flere av barna ble tøffere etter hvert som de var på gården, og de erfarte at det var lov å si hva de mente. En av informantene sa dette:

Vi kan sitte rundt bålpanna på kveldene og bare sitte og skravle.. og alle ungene kan være med uansett som du er 4.klassing eller om du er videregående-elev da.. så er alle med og alle deltar i samtalen og det er ingen som.. du blir ikke ledd av hvis du sier noe dumt.. sånn som folk kan synes er dumt andre steder» (Ansatt)

5.3.2 Arbeid skaper sosial kontakt

Ungdommene mente den sosiale delen av arbeidet var viktig, og fortalte at det var gjennom arbeidsoppgavene de ble kjent med hverandre. De sa arbeidsoppgavene ble enklere å gjennomføre når de gjorde dem sammen med andre. Ungdommene fortalte at de som regel var

sammen når de gjorde oppgavene, og at det å være sammen med de andre ungdommene var det beste ved å være på gården. En informant sa det slik:

Det er liksom ingen ting jeg ikke liker å gjøre, det er bare ting man synes er litt mer kjedelig enn andre, men det er liksom sånn.. hvis man har noen å gjøre det med så er det jo greit uansett liksom (Ungdom)

Det sosiale aspektet ved gården ble også trukket frem blant de voksne. De ansatte sa de trodde menneskene og relasjonene utgjorde den viktigste delen av tilbudet. En informant sa det var viktig for dem å ta vare på de barna og ungdommene som ellers ville falt utenfor, og at gården for noen kunne være et sted man kunne lære de sosiale normene i ulike settinger. Samtidig sa de ansatte at aktivitetene var en viktig arena for å kunne bli kjent med ungdommene, og at aktivitetene ga rom for samtaler. En ansatt sa dette om ungdommene:

I den fasen i livet tror jeg kanskje menneskene og relasjonene her har vel så mye å si som dyrene. Bare stedet og komme inn porten og være godt kjent og være barnslig og du har mange som er yngre og mange som er eldre og mange som har spesielle behov og noen uten.. at de slipper det presset, det tror jeg er veldig viktig (Ansatt)

5.3.3 Trygge og engasjerte voksne

Ungdommene fortalte at de tilbragte mye tid sammen med de voksne, og at de ansatte ofte var på gården selv når de ikke var på jobb. En av informantene sa de ansatte hadde spilt en særlig viktig rolle, fordi de hadde sett og erkjent vedkommende på en måte ingen andre hadde gjort. En av ungdommene sa dette om de ansatte:

Det er jo veldig bra da fordi de kjenner oss såpass godt og de bryr seg om oss liksom, og støtter oss i hva vi vil gjøre da (Ungdom)

De ansatte mente det var viktig for ungdom å ha trygge voksenpersoner i livet som var noen andre enn foreldrene. De sa at mange av barna og ungdommene satte pris på å gjøre arbeidsoppgavene sammen med de voksne, og arbeidet gikk da ofte lettere. Det var også viktig for de ansatte å ta vare på de ungdommene som ellers ville falt utenfor, og være gode rollemodeller slik at de kunne komme seg videre i livet. De fortalte at de hadde bistått ungdom i studievalg, og hjulpet noen som var på vei til å hoppe av studier til å fortsette. Informantene

mente gården var en ekstraordinær arbeidsplass, der de fleste som jobbet engasjerte seg mye mer enn det som var jobben sin for å gjøre sosiale aktiviteter for barn og ungdom. En ansatt sa dette:

At de har noen voksenpersoner som er noen andre enn foreldrene, det er ikke alle som har det, som de stoler på, som de kan komme til hvis det er noe (Ansatt)

Under observasjonen la jeg merke til at barna og ungdommene likte å oppholde seg i nærheten av de ansatte. De holdt på med hver sine aktiviteter, men endte alltid opp sammen med de ansatte rundt bålpanna.

5.4 Natur og dyr i byen

Det siste temaet som fremkom i analysen var tilgangen til natur og dyr i byen. Det ble uttrykt at Åpen Gård ga ungdom mulighet til å få en forbindelse og interesse for dyr og gårdsdrift. Gården bidro til at ungdommene fikk vært ute i friluft og lærte om de ulike prosessene i naturen. Det ble også trukket frem at nærkontakt med dyrene var viktig, og at dyrene ofte fungerte som samtalepartner for de som trengte det.

5.4.1 Nærhet til natur

Det at de stort sett var utendørs i friluft på Åpen gård, ble trukket frem av de ansatte som en positiv del av tilbudet. De mente det var viktig for ungdommene å få innblikk i en annen verden enn internett-verden, og få kontakt med de ulike prosessene i naturen. Et eksempel var å lære hvordan sunn mat dyrkes og tilberedes. En annen ting som ble trukket frem hos de ansatte var hvordan gården påvirket ungdommenes fremtidige livsstil. De sa de opplevde at de fleste ble vant til et mer aktivt liv, og de fikk en bedre forståelse av hvor sunn mat kommer fra. En informant sa det slik:

Vi tror det er helsefremmende å være i kontakt med de helst basic prosessene i naturen da.. og vite hva det handler om. De får på en måte et innblikk i en annen verden enn internett-verden (Ansatt)

Under observasjonen var det flere episoder som kan relateres til kunnskap om naturen. En av disse var da to jenter satt i grillhytta og grillet noen skiver med fårepølse som de hadde hatt på

brøds skiva si, med en pinne på bålet. De kom etter hvert løpende ut og bort til en av de ansatte for å spørre om vedkommende ville smake. Den ansatte spurte jentene om de visste hva slik pølse er laget av, og det visste de ikke. Han forklarte at det er en pølse laget av sau. Ved en senere anledning hjalp noen barn en av de ansatte å bære halm. Den ansatte spurte barna om de visste forskjellen på halm og høy, hvorav et av barna sa han trodde det var noe med fargen. Ansatt forklarte forskjellen og de fortsatte å bære.

5.4.2 Nærkontakt med dyr

Ungdommene fortalte at Åpen Gård hadde gitt dem en mulighet til å få kontakt med dyr og gårdsliv. En av informantene fortalte at det var på gården hun fant ut at hun hadde en interesse for hester, og at hun mest sannsynlig ikke hadde holdt på med det hvis det ikke hadde vært for gården. Ungdommene sa de følte seg heldige som hadde en gård nære der de bodde, og at de fikk mulighet til å oppleve ting som andre på samme alder ikke fikk gjøre. En av informantene beskrev sitt første møte med gården slik:

(...) også plutselig så så jeg bare masse dyr og.. veldig mye som var ukjent rundt meg, og det synes jeg var litt spennende fordi jeg har alltid likt dyr, men jeg hadde ikke noen forbindelse med dyr før den dagen (Ungdom)

Ungdommene sa de likte at de fikk mulighet til å være med flere ulike dyr, og at det å være nærme var viktig for dem. For enkelte av informantene var hestene spesielt viktig, og de fortalte at de følte seg trygge sammen med dem. En informant fortalte hvordan dyrene hadde bidratt til økt tålmodighet og mindre aggresjon:

Som ung så var jeg en veldig aggressiv unge (...) jeg hadde ikke tålmodighet til ting, også begynte jeg her også bare.. måtte jeg bare ha tålmodighet fordi det er ikke mennesker du er rundt, det er jo dyr og de oppfatter ikke deg på samme måten som kanskje et menneske ville ha gjort så.. (...) jeg er ikke så voldelig og aggressiv som jeg har vært da, og ja.. dette stedet har på en måte hjulpet meg med det da (Ungdom)

I dette utsagnet kommer det frem hvordan informanten har opplevd nærheten til dyr. Jeg forstår informanten slik at det å være sammen med dyr krever at man tilpasser seg.

De ansatte sa gården ga barna og ungdommene mulighet til å få nærkontakt med dyr, og at det å få være nær dyrene var viktig for dem. En ansatt mente det var noe med naturen som gjorde at de kunne være seg selv, og at det å få fokus over på dyr og gårdsdrift kunne være gunstig for dagens ungdom. En informant sa mange av ungdommene vokste på å være sammen med dyrene, og de fleste ble tøffere etter hvert som de var der. Det ble også trukket frem at dyrene kunne være en viktig samtalepartner, og at mange av barna og ungdommene følte det var lettere å prate med et dyr enn til de voksne. Dette ble beskrevet slik av en av de ansatte:

Det legger jeg merke til med barn som noen ganger kan bli litt triste. Når de blir lei seg så tror jeg de mange ganger synes det er lettere å prate med dyr enn med oss. Så når de da får lov til å gå inn til en hest og bare stå der sammen med hesten og snakke med Svarten for eksempel, så er det mange som bare trenger det, og ikke vi voksne trenger å blande oss inn da. Da får de utløp for følelsene sine, men til en hest da. Men jeg tenker det er ganske bra.. Du trenger jo ikke alltid noen som svarer, noen ganger trenger du bare noen som hører hva du sier (Ansatt)

Under observasjonen så jeg også at dette med nærhet til dyrene var viktig for barna og ungdommene. De spurte ofte de ansatte om de fikk lov til å gå inn til for eksempel kaninene.

6.0 Diskusjon

Formålet med denne oppgaven var å undersøke hvordan tilbudet Åpen gård kan bidra til å fremme helse hos ungdom. Det har derfor vært av interesse å få frem ungdommenes opplevelse av å være på gården, samt hvilken betydning de ansatte har erfart at tilbudet har hatt for ungdom. Det var fire temaer som fremkom i analysen: et sted å være, vokse med oppgavene, gården som en sosial arena og natur og dyr i byen. Ut fra oppsummeringen til Nes (2017) ser det ut til at det å bygge opp og styrke sosiale relasjoner, samt utvikle og styrke individuelle ressurser i form av kompetanse og sosioemosjonelle ferdigheter, vil være sentralt i arbeidet med å fremme ungdoms helse. Dette kan relateres til de kunnskapsbaserte anbefalingene til Aked et al. (2008), som mener livskvalitet vil kunne bedres ved å knytte bånd til andre, være fysisk aktiv, være oppmerksom og tilstede i øyeblikket, lære noe nytt og ved å bidra til andre.

Funnene vil på bakgrunn av dette diskuteres i et aktivitetsvitenskapelig perspektiv med naturen som fysisk kontekst. Andre helsefremmende teorier vil bli trukket inn for å utfylle de aktivitetsvitenskapelige begrepene. Det har blitt funnet begrenset med litteratur som kan sammenlignes med Åpen gård, men empiri som kan relateres til funnene vil inkluderes der det er naturlig. Videre vil funnene løftes opp i et mer overordnet folkehelsemessig perspektiv. Avslutningsvis vil oppgavens styrker og svakheter bli drøftet i en metodediskusjon.

6.1 Åpen gård i lys av aktivitetsvitenskapelige begreper

Det er aktivitetene, særlig i form av arbeidsoppgaver, som står sentralt hos Åpen gård. Ifølge Wilcock og Hocking (2015) vil ungdommene ha et behov for å gjøre aktiviteter som gir de en opplevelse av mening og tilfredshet, for å på den måten kunne utvikle seg og oppleve god livskvalitet. I funnene ble ikke arbeidsoppgavene trukket frem av ungdommene som meningsfulle i seg selv, men de dannet en arena for meningsfulle opplevelser. Arbeidsoppgavene som ungdommene *gjør* kan derfor muliggjøre en opplevelse av meningsfullhet og tilfredshet. Siden ungdommene ikke trakk frem aktivitetene som meningsfulle i seg selv har jeg valgt å ikke diskutere de ut fra gjøre-begrepet. I dette kapitlet vil jeg derfor diskutere funnene i lys av begrepene *å være*, *å tilhøre* og *å bli*. Det vil også bli trukket paralleller til helsefremmende teorier utenfor aktivitetsvitenskapen. Til slutt vil naturen som fysisk kontekst diskuteres.

6.1.1 Fremme helse gjennom å være

Ut fra konseptet å *være* vil ungdom ha behov for et avbrekk i hverdagen der de har rom for å hvile og reflektere over hvem de er og hvor de skal (Wilcock & Hocking, 2015). Dagens ungdom må i større grad enn tidligere prestere på livets mange arenaer (Bakken, 2017), noe som kan spille inn på hvilke aktiviteter som gjøres – og ikke gjøres. Aktiviteter som legger til rette for å reflektere og hvile kan derfor nedprioriteres. Det å bruke mye tid og energi på enkelte typer aktiviteter vil kunne føre til en ubalanse, der man ikke får mulighet til å hvile og hente seg inn igjen (Backman, 2010). Dette vil kunne påvirke hvordan ungdommene har det. I mine funn ble gården beskrevet av ungdommene som et fristed i hverdagen, der de fikk mulighet til å slappe av og være seg selv. Ungdommene forklarte at gården var et fristed fra skole, foreldre og andre stressende faktorer, der de fikk tenke på noe annet. De ansatte mente gården var et sted der ungdommene kunne legge fra seg daglige krav og forventninger; der de kunne leke og slappe av.

Gården var et sted der ungdommene kunne gjøre aktiviteter som skilte seg ut fra hverdagen deres ellers, og bidro til å få tankene vekk fra hverdagslige bekymringer. Åpen gård ble beskrevet som en «time out» fra hverdagen. Funnene viste at meningsfulle aktiviteter for ungdommene ikke nødvendigvis måtte innebære praktiske arbeidsoppgaver, men at det å bare *være* på gården var vel så viktig. Sett opp mot konseptet å *være* ser gården ut til å være et sted der ungdommene fikk tid og rom til å reflektere og restituere seg i hverdagen, der de kunne føle at de fikk koblet ut fra hverdagens krav og forventninger. Dette skjedde både gjennom aktiviteter, i form av de arbeidsoppgavene de gjorde, men også ved å kun oppholde seg på gården uten å foreta seg noe spesielt.

6.1.2 Fremme helse gjennom å tilhøre

Konseptet å *tilhøre* handler om at gjennom de aktivitetene vi gjør skaper vi tilhørighet til et fellesskap, og de aktivitetene som utføres vil derfor kunne virke helsefremmende (Lindahl-Jacobsen & Jessen-Winge, 2017). Flere av funnene kan sees i lys av tilhøre-begrepet og vil videre diskuteres i delkapitlene som omhandler aktivitet med andre, tilknytning til andre, å bidra og deltakelse i et fellesskap. Det vil også bli trukket paralleller til andre helsefremmende teorier.

6.1.2.1 Skape tilhørighet gjennom aktivitet med andre

I et aktivitetsvitenskapelig perspektiv vil det å gjøre aktivitet sammen med andre bidra til at den blir tilført mening (Reed et al., 2010). Det å gjøre aktiviteter sammen med andre vil altså være viktigere enn aktiviteten i seg selv (Hammell, 2014). Ifølge Wilcock og Hocking (2015) vil aktiviteter som gjøres sammen med andre skape grobunn for støttende miljøer og sosiale relasjoner, og dette kom særlig frem under temaet «arbeid skaper sosial kontakt». Funnene her viste at den sosiale delen ved det å utføre de ulike arbeidsoppgavene var vesentlig for hvordan de opplevdes. Ungdommene fortalte at de ofte var sammen med andre når de gjorde arbeidsoppgavene, og dette bidro til at oppgavene ble enklere å gjennomføre. Dette uttrykte en informant slik: «(...) hvis man har noen å gjøre det med så er det jo greit uansett liksom». Disse funnene stemmer overens med Wilcock og Hocking (2015) som mener opplevelsen av aktiviteter vil forsterkes dersom man opplever de sammen med andre. Dette ble også trukket frem av de ansatte; de mente samhandlingen med de andre på gården utgjorde den viktigste delen av tilbudet.

6.1.2.2 Skape tilhørighet gjennom tilknytning til andre

Aktivitetene sitt sosiale aspekt kom tydelig frem i funnene, og vil diskuteres ytterligere i lys av teorier innen et sosialt perspektiv. Sosiale relasjoner er sentralt for ungdoms opplevde livskvalitet (Nes, 2017), og betydningen av de sosiale relasjonene kom også frem i funnene. De ansatte mente gården i større grad ble en sosial arena enn en fritidsaktivitet for ungdommene, etter hvert som de ble eldre. Samtidig mente de ansatte at aktivitetene skapte en arena for samtaler der de kunne bli bedre kjent med barna. Dette kom også frem i Sollesnes et al. (2017) sin studie, der ungdommene opplevde at arbeidet på gården skapte tid og rom for uformelle samtaler med lederne. Nes (2017) mener sosiale relasjoner gir mulighet til samspill med jevnaldrende, og at dette vil kunne ha betydning for utvikling av sosial kompetanse. De ansatte fortalte at for noen barn og ungdommer kunne gården være et sted der de også lærte sosiale normer i ulike settinger. Det å få seg en venn ble her trukket frem som eksempel. Relasjonene på gården kan med dette anses som positivt for ungdommenes utvikling av sosiale kompetanse.

Det kom frem under intervjuene og observasjonen at ungdommene likte å oppholde seg rundt de voksne, og at de hadde et nært forhold knyttet til dem. De ansatte mente det var viktig at ungdommene hadde trygge og stabile voksenpersoner utenom foreldrene i livet sitt. Den nære relasjonen til de ansatte på gården kan sees i lys av John Bowlby sin tilknytningsteori (Berkman & Krishna, 2014). Ungdommene vil ifølge denne teorien ha et behov for knytte relasjon til det

han betegner som betydningsfulle personer i løpet av livet. Dette kan være personer som gir ungdommene en opplevelse av omsorg og trygghet, slik at de kan leve og utvikle seg med visshet om at de har trygge personer som vil støtte dem (Berkman & Krishna, 2014). Ut fra funnene kan de ansatte tolkes som slike betydningsfulle personer, og gi en trygghet hos ungdommene. I Steigen et al. (2016) sin studie med unge voksne utenfor jobb og utdanning ble også bonden, lederen av tiltaket, trukket frem som en slik betydningsfull person.

Et sosialt nettverk vil kunne gi en opplevelse av sosial støtte og føre til deltakelse i sosiale fellesskap (Berkman & Krishna, 2014). Nettverket vil dermed kunne virke helsefremmende for ungdom (Berkman & Krishna, 2014). Et solid sosialt nettverk vil ut fra «main-effect» modellen spille inn på om man opplever å ha den tilgjengelige støtten man trenger, og dermed være viktig for ungdoms livskvalitet (Cohen & Wills, 1985). Ifølge Kawachi og Berkman (2001) vil deltakelse i sosiale fellesskap kunne skape såkalt svake bånd, som vil gi en følelse av tilhørighet og sosial identitet. De ansatte mente at ved å møte mennesker på gården som er ulike seg selv fikk ungdommene mulighet til å få et sosialt nettverk på tvers av alder og kultur. Dette vil være positivt i den sosialiseringprosessen ungdom befinner seg i, og kan være med å utvikle deres sosiale desentreringsevne; evnen til å se verden fra en annen vinkel enn sin egen (Frønes, 2011). Gården ble beskrevet av både ungdommene og de ansatte som en sosial arena preget av fellesskap og samhold. Enkelte beskrev det sosiale miljøet på gården som en slags familie. Åpen gård kan på bakgrunn av dette fungere som en arena for ungdommene der de kan bygge et sosialt nettverk og danne positive sosiale relasjoner.

Gode sosiale relasjoner vil øke sannsynligheten for å ha ulike former for sosial støtte tilgjengelig (Berkman & Krishna, 2014), noe som kan virke beskyttende i møte med utfordringer (Nes, 2017). I Hauge (2013) sin studie ble ungdoms deltakelse i hesteassisterte aktiviteter assosiert med høyere opplevd sosial støtte, noe som ble vurdert som positivt for denne aldersgruppen. Funnene i denne oppgaven viste at de sosiale relasjonene på gården ga ulike former for sosial støtte. De ansatte, de andre barna og ungdommene, samt dyrene på gården ga på hver sin måte følelsesmessig støtte. Dette kom blant annet til uttrykk gjennom at ungdommene var opptatt av å vedlikeholde et godt miljø på gården ved å passe på at alle trivdes og ville fortsette å være der. Funnene viste også at nærkontakt med dyrene kunne gi en opplevelse av følelsesmessig støtte, noe som kom til uttrykk ved at flere av ungdommene brukte dyrene som samtalepartner. Ungdommene fortalte at de hjalp hverandre i gjennomføringen av de ulike arbeidsoppgavene, noe som kan reflektere en form for instrumentell og informerende

støtte. Videre fortalte de ansatte at de ga råd til ungdom relatert til videre studie- og livsstilsvalg, og dette kan sees som en form for bekreftende støtte. Samtidig kan det å gi sosial støtte være et like viktig aspekt ved de sosiale relasjonene, som det å motta (Berkman & Krishna, 2014).

6.1.2.3 Skape tilhørighet gjennom å bidra

Mennesker har et behov for å tilhøre og bidra til andre, og dette vil i seg selv kunne være motivasjon for å delta i aktiviteter der disse behovene kan tilfredsstilles (Hammell, 2014). Ved å gjøre meningsfulle aktiviteter med og for andre vil man kunne fremme en følelse av tilknytning, tilhørighet og mening med livet (Duncan, 2004). Ungdommenes behov for å bidra kom blant annet til uttrykk gjennom deres ansvarsfølelse overfor dyrene og miljøet på gården. Gjennom intervjuene og observasjonen kom det fram at det var viktig for ungdommene å bidra til det en av ungdommene betegnet som «(...) *dyra og barna sin velferd*». De var lidenskapelig opptatte av å opprettholde et godt miljø på gården og gjøre arbeidsoppgavene sine ordentlig. Dette kan vise at ungdommene følte tilhørighet og ansvar for gården.

Behovet for å bidra kan også relateres til at de ansatte mente ungdommene likte å føle seg nyttig. De trodde også det at det var forventninger til dem ga ungdommene en ekstra sterk tilhørighet til stedet. Dette samsvarer med det Hammell (2014) sier om at man gjennom aktivitet kan oppleve å bidra til at andre har det bra, og at dette kan skape mening og fremme helse gjennom økt tilhørighet og kompetanse. Følelsen av at noen trenger en kom frem i Sollesnes et al. (2017) sin studie. Ungdommene her mente det var viktig å kjenne at de gjorde noe som var nødvendig for enten dyrene eller de andre på gården, og de opplevde det som meningsfullt at det ikke var likegyldig om de ikke kom en dag. Dette viste også funnen i denne oppgaven; de ansatte trakk frem at det virket som om ungdommene følte det var stilt forventninger til at de kom og bidro, og at ingen andre ville gjøre deres arbeidsoppgaver om de ikke gjorde dem selv.

6.1.2.4 Skape tilhørighet gjennom deltakelse i et felleskap

Fellesskapet på gården vil videre diskuteres i lys av Rubin (1983) sine kriterier for sosiale grupper. Et av disse kriteriene er at deltakerne må ha et felles fokus rettet mot et prosjekt eller interesse. På gården jobbet ungdommene og de ansatte med et felles «gårdsprosjekt», der alle bidro til å ta vare på dyrene, naturen og de andre deltakerne. Ifølge Hammell (2014) vil dette kunne gi hvert enkelt individ en opplevelse av å være en del av en større sammenheng, og dermed styrke relasjonen mellom ungdommene. Et felles fokus kan også ha en sammenheng

med at ungdommene knyttet sterkere bånd til hverandre på gården enn de gjorde med ungdommer på andre fritidsaktiviteter, og at de betegnet seg selv som en familie. I Flatekval og Berge (2011) sin studie opplevde ungdommene også å knytte bånd til hverandre, og dette mente ungdommene selv skyldtes at de hadde en felles interesse, til tross for at interessene deres ellers var forskjellig.

Et annet kriterie for sosiale grupper er at gruppa må ha en form for stabilitet gjennom enkelte «kjernemedlemmer». Ungdommene beskrev gården som et forutsigbart sted som alltid var der og aldri forandret seg. I denne sammenhengen kan dyrene, de ansatte og de faste besøkende sees som såkalte kjernemedlemmer, som ga en form for stabilitet. For de ansatte var det å bevare denne stabiliteten viktig. De trakk frem at gården og de ansatte var lojale og uforandret over tid. Videre er det et kriterie at deltakerne av gruppa må identifisere seg med hverandre. Dette kan sees gjennom den sterke fellesskapsfølelsen som var etablert på gården. Ungdommene fortalte at de ble møtt med lite forståelse for hva Åpen gård var blant venner som ikke deltok. De positive aspektene ved gruppetilhørighet kom også frem i Steigen et al. (2016) sin studie om unge utenfor skole- og arbeidsliv. Her kom det frem at ved å være i gruppe med andre med samme utfordringer som en selv opplevde de å i større grad bli akseptert for den de var, og ikke bli dømt.

6.1.3 Fremme helse gjennom å bli

I et aktivitetsvitenskapelig perspektiv vil ungdom *bli* den de ønsker å være gjennom å gjøre meningsfulle aktiviteter som samsvarer med den man *er* og det man ønsker å *gjøre* (Lindahl-Jacobsen & Jessen-Winge, 2017). Dette innebærer å utvikle seg selv og sine ressurser. Det er gjennom å gjøre meningsfulle aktiviteter ungdommene former sin identitet (Mærsk, 2017) og kan oppnå god helse og livskvalitet (Lindahl-Jacobsen & Jessen-Winge, 2017). Ungdommene fortalte at arbeidsoppgavene på gården endret seg etter hvert som de ble eldre, som et resultat av at de hadde jobbet godt og at de voksne hadde tillit til dem. Det samsvarer med de ansatte sin tankegang om at det var viktig for ungdom å se at det er mulig å utvikle seg og ha et mål å jobbe for. De ansatte var opptatt av å belønne god innsats og initiativ, ofte i form av ridetimer. I Flatekval og Berge (2011) sin studie kom det frem at ungdommene opplevde det som meningsfullt å gjøre arbeidsoppgaver, fordi dette bidro til at de fikk noe igjen, enten i form av kunnskap, utvikling eller nærere kontakt med dyrene. Disse funnene kan samsvare med funnene i denne oppgaven, der god innsats ble belønnet med ridetimer eller å få være inne i stallen eller båsene sammen med dyrene.

I studien til Steigen et al. (2016) opplevde deltakerne økt mestring, og dette begrunnes med at arbeidsoppgavene på gården enkelt kunne tilpasses hver enkelt sine evner og interesser. Dette ble ikke omtalt i funnene for denne oppgaven, men kan trolig være tilfelle også på Åpen gård, der både barn og ungdom på et eller annet vis bidro i gjennomføringen av små og store arbeidsoppgaver. Dette kan bidra til at ungdom i større grad kan oppnå sitt fulle potensial, slik Wilcock og Hocking (2015) forklarer. Det fremkom i funnene at ungdommene utviklet sine praktiske, motoriske og sosiale ferdigheter på gården, og dette kan trolig være et resultat av at de bidro i gjennomføringen av arbeidsoppgavene. En av ungdommene hadde erfart at en måtte forholde seg til dyrene på en annen måte enn til mennesker, fordi dyrene krevde at man tilpasset seg deres behov og ønsker. Dette hadde bidratt til at informanten hadde blitt mer tålmodig. Gjennom å bidra på gården utviklet ungdommene seg, og de ble mer selvstendige med større ansvar ovenfor de yngre barna og dyrene. Dette viser at ungdommene kan ha formet sin personlige utvikling gjennom de arbeidsoppgavene de har gjort.

6.1.4 Naturen som fysisk kontekst

Betydningen av naturen som fysisk kontekst vil her diskuteres. Herunder vil de naturlige omgivelsene og dyrene trekkes fram.

6.1.4.1 Naturlige omgivelser

Konteksten rundt aktiviteter spiller en viktig rolle for hvordan de oppleves (Hamilton, 2010), og i denne oppgaven vil omgivelsene være vel så interessante å studere som aktivitetene. Omgivelsene i seg selv kan oppleves som meningsfulle (Hamilton, 2010), og dette viste også funnene i denne oppgaven. Ungdommene sa de så på gården som sitt andre hjem, og en av ungdommene uttrykte at man satt «grodd fast» til stedet. Ungdommene trakk også frem at de knyttet sterkere bånd til hverandre på gården enn de gjorde på andre fritidsaktiviteter. Disse funnene kan knyttes opp til det som betegnes som «insiderness»; å ha en sterk tilknytning til et sted (Hamilton, 2010). Graden av «insiderness» kan også sees igjen i at ungdommenes venner som ikke deltok på Åpen gård ikke hadde forståelse for hva tilbudet gikk ut på, og ofte var negative. Denne følelsen av å være «en del av gården» kan trolig ha vært med på å styrke samholdet og fellesskapet.

På Åpen gård er det gården som utgjør den fysiske konteksten for de aktivitetene som foregår. Gården er et sted som gir innslag av natur i en ellers urban setting, og ifølge biofilhypotesen

vil ungdommene trives bedre i natur-omgivelser enn i urbane (Kellert & Wilson, 1993). Forskning har dessuten vist at mennesker er gladere utendørs i natur-omgivelser (Bowler et al., 2010; MacKerron & Mourato, 2013). De ansatte anså også det å være utendørs i friluft som positivt for ungdommene.

Naturen sin helsefremmende virkning kan forklares med «Attention Restoration Theory», som baserer seg på at den rettede oppmerksomheten kan hviles i naturen (Kaplan, 1995). Det å være borte, både psykisk og fysisk, er en av komponentene. Teorien påpeker at man ikke nødvendigvis må reise langt, men at bare det å komme seg vekk fra de hverdagslige omgivelsene vil virke positivt på den rettede oppmerksomheten (Kaplan, 1995). Gården befinner seg midt i byen, og er slik sett ikke en destinasjon ungdommene må reise langt for å komme til. Det er likevel et sted som skiller seg ut fra omgivelsene sine, og som vil gi et innslag av natur i en ellers urban setting. Kaplan (1995) påpeker betydningen av å ha natur-miljø lett tilgjengelig i urbane strøk. Det å ha en gård i nærmiljøet kan da gi ungdom bosatt i byen en mulighet til å få oppleve natur. Hartig et al. (2014) påpeker at det å oppholde seg mer i natur-omgivelser vil ha en stressreduserende virkning. Ifølge forfatterne slapper ungdommene bedre av på gården fordi naturen gir avstand fra det som skaper stress, bidrar til å samle krefter og bygger opp deres individuelle ressurser (Hartig et al., 2014). De ansatte trakk også frem det at ungdommene fikk et innblikk i en annen verden enn «internett-verden». De mente gården kunne skape kontakt med et natur-miljø der ungdommene gjennom arbeidet på gården fikk lære om de ulike prosessene i naturen.

Fasinasjon trekkes også frem som en viktig komponent ved naturen (Kaplan, 1995). Ifølge teorien vil ungdommene oppleve såkalte myke fasinasjoner på gården, noe som vil invitere til refleksjon. En annen komponent er omfang, og dreier seg om at stedet ikke må være geografisk stort, men likevel gi en følelse av å være et helt annet sted (Kaplan, 1995). KØBB er ikke en stor gård, men skiller seg ut fra omgivelsene ved å inneholde elementer som ellers ikke tilhører bybildet.

Den siste komponenten ved naturmiljøet sin helsefremmende virkning er forenlighet. Ifølge teorien vil mennesker fungere bedre i et natur-miljø enn i et sivilisert miljø fordi naturen krever mindre av oss (Kaplan, 1995). Dette fremkommer også i funnene. De ansatte fortalte at ungdommene slappet bedre av på gården, og at ungdommene i mindre grad enn ellers fokuserte på eget utseende og sammenlignet seg selv med andre. En ansatt mente det å arbeide med dyr

og gårdsdrift endret ungdommenes fokus vekk fra seg selv, og mer rettet ut mot sine omgivelser. De ansatte opplevde også at gården ga større rom for å være seg selv og si det en mener. Dette kom frem i et av de ansatte sine utsagn: «(...) *du blir ikke ledd av hvis du sier noe dumt.. sånn som folk kan synes er dumt andre steder*». Her kommer skillet mellom gården og de ytre omgivelsene frem, samt det teorien betegner som forenelighet; at man fungerer bedre i naturlige omgivelser enn i de siviliserte settingene man normalt befinner seg i (Kaplan, 1995). Ungdommene trakk også frem at det ble stilt høyere krav og forventinger relatert til skole og lekser etter hvert som de ble eldre. Dette viser at det kan oppstå en konflikt mellom deltakelse i Åpen gård og lekser, og skolearbeidet er slik sett ikke forenelig med den helsefremmende virkningen naturen og gården kan ha.

6.1.4.2 Betydningen av nærkontakt med dyr

Dyr sin helsefremmende virkning på mennesker er tredelt; deres bidrag til tilknytning, som fasilitator for sosial støtte og sosial kontakt, og som stressreducerende (Berget & Ihlebæk, 2011). På Åpen gård fungerte dyrene som et verktøy i en helsefremmende setting, og ikke som i terapeutiske sammenhenger der man måler fremgang og effekt.

I funnene kom det frem at dyrene på gården spilte en viktig rolle for ungdommenes trivsel. De fortalte at de følte seg trygge sammen med dem, og at dyrene krevde tålmodighet. Dyrene ble også trukket frem av de ansatte som viktige samtalepartnere for ungdommene, og ble begrunnet av en ansatt slik: «(...) *du trenger jo ikke alltid noen som svarer, noen ganger trenger du bare noen som hører hva du sier*». Mange var også opptatt av å ha nærhet til dyrene, og det å være inne hos kaninene eller stå i stallen sammen med hestene virket å være populært blant ungdommene på gården. Dyrene kan ut fra dette sees på som en kilde til, og mottaker av følelsesmessig støtte, slik også andre studier har vist (Berget & Ihlebæk, 2011). Betydningen av nærkontakt med dyr kom også frem i Sollesnes et al. (2017) og Steigen et al. (2016) sine studier. Her ble dyrene beskrevet av ungdommene som ikke-dømmende. Spesielt hesten ble trukket frem som særlig betydningsfull for ungdom (Flatekval & Berge, 2011; Hauge, 2013; Sollesnes et al., 2017). Dyrene som fasilitator for sosial kontakt kom også til uttrykk i funnene i denne oppgaven. Mange av arbeidsoppgavene innebar kontakt med dyrene på gården, og det var gjennom arbeidsoppgavene at de sosiale møtene fant sted.

6.2 Åpen gård sett i et overordnet folkehelseperspektiv

Fordi Åpen gård er et helsefremmende tilbud for ungdom vil funnene i det følgende delkapittelet løftes opp i et overordnet folkehelseperspektiv.

6.2.1 Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell

Den utviklingsøkologiske modellen til Bronfenbrenner (1977) forklarer hvordan ungdom utvikler seg i en gjensidig påvirkningsprosess med sine omgivelser. Modellen forklarer disse prosessene gjennom mikro-, meso-, ekso-, makro-, (Bronfenbrenner, 1977) og kronosystemet (Rosa & Tudge, 2013). Åpen gård er en møteplass som kan være en sentral del av en ungdoms hverdag, og som kan være en viktig arena for aktivitet og sosiale relasjoner. Tilbudet vil derfor kunne betraktes som en del av deres mikrosystem. Åpen gård er også et tilbud for ungdom i bydelen Gamle Oslo, og vil slik sett kunne inngå i deres eksosystem, som innebærer tilgjengeligheten av tilbud i nærmiljøet (Bronfenbrenner, 1977).

Ytterst i den utviklingsøkologiske modellen er makrosystemet, som består av de overordnede strukturelle systemene i samfunnet (Bronfenbrenner, 1977). Her legges det føringer for hvilke aktivitetstilbud som tilbys ungdom, og vil til en viss grad kunne påvirke hva som er sosialt akseptabelt og attraktivt blant målgruppa. Det er dette systemet som bestemmer Åpen gård sin eksistens. Likevel skiller tilbudet seg ut fra andre aktivitetstilbud for ungdom, noe som fremkom i funnene. Ungdommene fortalte at venner som ikke deltok på Åpen gård hadde lite forståelse for hva tilbudet dreiet seg om, og at de flere ganger hadde fått negative kommentarer om at de var på gården. Den manglende forståelsen blant jevnaldrende kan reflektere at Åpen gård er en motsats til hva som er en vanlig fritidsaktivitet for ungdom. Det kan også bety at ikke alle ungdommer vil oppleve et slik tilbud som meningsfylt, og følgelig vil det ikke være helsefremmende for alle. De ansatte mente også det var større plass til ulikheter på gården enn på andre arenaer, noe som kan bety at den favner om de ungdommene som ellers ikke ville deltatt på fritidsaktiviteter. Dette kan også forklare hvorfor ungdommene fikk et tettere forhold på gården enn på andre fritidsaktiviteter. Ved å være på Åpen gård viser ungdommene at et slik tilbud kan være et attraktivt aktivitetstilbud for deres aldersgruppe. De vil dermed kunne være med å påvirke de ytre systemene som avgjør hvilke aktivitetstilbud som skal eksistere for ungdom. Dette kan også muligens ha vært med på å skape det sterke fellesskapet som eksisterte på gården.

Modellen sitt kronosystem omhandler hvordan hendelser påvirker ungdom sin vekst og utvikling over tid (Rosa & Tudge, 2013). Funnene viste at ungdommene utvikler seg fysisk, motorisk og sosialt, men også ferdighetsmessig. Gjennom aktivitetene, samt i den fysiske og sosiale konteksten på Åpen gård kan ungdom utvikle og styrke sine egne ressurser.

6.2.2 Statens satsning innen helsefremming blant ungdom

Helse- og omsorgsdepartementet (2015) la gjennom folkehelsemeldingen «Mestring og muligheter» frem sin overordnede strategi for folkehelsearbeidet de neste fire årene. Her er fokuset å fremme livskvalitet og trivsel gjennom å fokusere på forhold i omgivelsene som fremmer mestring, tilhørighet og opplevelse av mening (Helse- og omsorgsdepartementet, 2015). For å realisere dette påpekes det at psykisk helse må bli en likeverdig del av det nasjonale og lokale folkehelsearbeidet (Helse- og omsorgsdepartementet, 2016, 2017). Særlig er ungdoms psykiske helse satt på dagsorden (Helse- og omsorgsdepartementet, 2016; Helse- og omsorgsdepartementet & KS, 2017). Samtidig har ungdomsundersøkelsen Ungdata vist at ungdom etterspør treffsteder der de kan møte jevnaldrende (Bakken, 2017).

For å realisere de målene som er satt i strategiene for det helsefremmende arbeidet, etterlyser Helse- og omsorgsdepartementet (2017) alternative arenaer som kan fremme livskvalitet og trivsel. Velferdstjenester i landbruket, særlig i form av Inn På Tunet (IPT)-gårder, benyttes for å gi både unge og voksne positive opplevelser og omgivelser (Landbruks- og matdepartementet & Kommunal- og regionaldepartementet, 2012). Tiltak på IPT-gårder for voksne har vist seg å være helsefremmende, og særlig er det arbeidsaktivitet, relasjoner og naturomgivelser som har vist seg å være positivt (Granerud & Eriksson, 2014; Pedersen et al., 2012). Åpen gård skiller seg fra IPT-gårder, da dette i større grad er en møteplass enn en intervensjon. Likevel finner vi flere fellestrekk mellom forskningen om IPT-tiltak og funnene i denne studien. Funnene viste at også på Åpen gård var aktivitetene, de sosiale relasjonene og den naturlige konteksten viktig for hvordan ungdom opplevde å være der. Gården ble beskrevet av både ungdommene og de ansatte som en møteplass der det sosiale var viktigere enn de aktivitetene de foretok seg. Tilbudet Åpen gård kan ut i fra dette sees på som et treffsted der ungdom kan møte andre ungdommer, men også gjøre meningsfulle aktiviteter.

6.3 Metodediskusjon

Innen kvalitativ forskning anbefaler Malterud (2001) å benytte begrepene *refleksivitet*, *relevans* og *validitet* for å vurdere kvalitet. Disse begrepene vil også brukes i denne oppgaven.

6.3.1 Refleksivitet

Innen den kvalitative tradisjonen er forskeren selv forskningsverktøyet, og vil ha innflytelse på hele forskerprosessen (Malterud, 2017). Refleksivitet handler derfor om å være bevisst sin egen rolle og fremgangsmåte, og *hvordan* man har påvirket prosessen (Malterud, 2017). For å kunne stille meg kritisk til egen forskning er det nødvendig at jeg er bevisst på hva som er mitt utgangspunkt for observasjoner og tolkninger, og hvordan min bakgrunn påvirker de spørsmålene som er stilt (Malterud, 2017). Det jeg bringer med meg inn i forskerprosessen betegnes som min forforståelse, og består av min bakgrunn, hypotese og faglig perspektiv (Malterud, 2017).

Tidlig i forskningsprosessen reflekterte jeg over min egen forforståelse, og hvordan denne kunne være med å påvirke veien videre. Jeg kom frem til at min forforståelse var viktig for min motivasjon for å sette i gang prosjektet, slik også Malterud (2017) understreker. Den var også med på å påvirke valg av problemstilling. Ifølge Tjora (2017) vil engasjement og kunnskap om temaet som studeres være en forutsetning i enkelte sammenhenger. I forkant av data-innsamlingen skrev jeg ned min forforståelse for å bli bevisst hvordan min bakgrunn og mitt interessefelt ville kunne farge det videre forskningsarbeidet. Min oppvekst på gård var med på å påvirke valg av tema, mens min faglige bakgrunn i stor grad var årsaken til at jeg valgte en helsefremmende vinkling på oppgaven. Det at jeg i løpet av masterutdanningen har hatt faget aktivitetsvitenskap var med å legge grunnlaget for valg av teoretisk perspektiv. Likevel ble det aktivitetsvitenskapelig teoretiske rammeverket hovedsakelig valgt på bakgrunn av datamaterialet. Det aktivitetsvitenskapelige perspektivet ble vurdert som passende fordi funnene i stor grad omhandlet de aktivitetene ungdommene gjorde på gården. Andre teoretiske perspektiver kunne også vært passende, og ville trolig fått frem andre sider ved datamaterialet enn det aktivitetsvitenskapelige.

Det at jeg på forhånd hadde hørt om Åpen gård, og så på det som et positivt og spennende tilbud, gjorde at jeg gikk inn i prosjektet med et positivt syn. Jeg visste derimot lite om hva tilbudet gikk ut på, og valgte derfor en induktiv tilnæringsmetode der jeg kunne være åpen

for hva jeg kunne finne. Dette gjorde at jeg først og fremst fokuserte på hva datamaterialet fortalte, og ikke hva jeg ønsket å finne informasjon om.

6.3.2 Relevans

Studiens relevans handler om i hvilken grad resultatene kan bringe frem ny erkjennelse innen vitenskapelig kunnskap (Malterud, 2017). Dette innebærer også graden av *pragmatisk validitet*, altså forskningens brukbarhet i lignende situasjoner (Malterud, 2017). For å få til dette påpeker Malterud (2017) nødvendigheten ved å presentere hva som er eksisterende kunnskap på området og hva forskningen vil bidra med. Tidlig i prosessen med denne oppgaven gjennomførte jeg et litteratursøk for å undersøke om det fantes litteratur på lignende tilbud til Åpen gård, men det viste seg å være vanskelig å finne dokumentert kunnskap på bruk av gården som en helsefremmende arena for ungdom. Det ble derfor betraktet som relevant å studere fenomenet Åpen gård, for å på denne måten kunne bidra med ny kunnskap på et felt som det er økende interesse rundt.

6.3.3 Validitet

Begrepet validitet handler om å vurdere hva studien sier noe om, og hvilken overførbarhet resultatene har (Malterud, 2017). Validitet deles videre inn i *intern* og *ekstern* validitet.

6.3.3.1 Intern validitet

Studiens interne validitet handler om å vurdere forskningsresultatenes gyldighet, og i hvilken grad metoden som ble benyttet var egnet (Malterud, 2017). Det dreier seg altså om hvorvidt resultatene gir svar på det problemstillingen faktisk spør om, blant annet ved å stille spørsmål knyttet til gjennomføringen av datainnsamlingen og valg av analysestrategi, samt å vurdere den metodiske tilnærmingen. Malterud (2017) anbefaler å ha en kontinuerlig validitetsholdning underveis i forskningsprosessen for å lære av de erfaringene man gjør seg, samt modifisere designet i takt med dette. På den måten mener hun en vil sørge for at en undersøker det man faktisk ønsker å finne ut av. Når det gjelder gjennomføringen av datainnsamlingen var dette noe jeg hadde lite erfaring med fra tidligere, men siden intervjuene ble gjennomført over flere uker fikk jeg mulighet til å transkribere mellom hvert intervju. Dette gjorde at jeg kunne hente erfaring fra de første intervjuene, og på den måten bli mer bevisst på hva jeg skulle forbedre til neste intervju. Et eksempel er at jeg under de første intervjuene syntes det var vanskelig å stille

oppfølgingsspørsmål, men dette ble enklere etter hvert som jeg ble tryggere og mer komfortabel i intervjurollen.

En utfordring jeg møtte på under intervjuene var at informantene var nesten utelukkende positive, og mulige negative sider ved tilbudet kom ikke frem. Intervjuguiden (vedlegg 2 og 3) inneholdt spørsmål knyttet til mulige utfordringer ved tilbudet, men de fleste informantene hadde ingenting å svare på disse spørsmålene. Dette gjør at funnene i denne oppgaven ikke løfter frem mulige utfordringer ved et slikt tilbud. Et annet aspekt ved datainnsamlingen som kan påvirke studiens gyldighet er at intervjuene og observasjonen ble gjennomført på vinteren. Siden Åpen gård har arbeidsoppgaver som varierer ut fra sesong vil dette påvirke hvilke aktiviteter som ble trukket frem av informantene. På vinteren var det mye aktivitet med hest, mens aktivitetene resten av året var preget av større mangfold, slik som dyrking av grønnsaker og matlaging utendørs. Ungdommene virket å være preget av hva de hadde friskt i minne, mens de ansatte i mindre grad var påvirket av hvilken sesong datainnsamlingen ble gjennomført i.

Som analysemetode benyttet jeg systematiske tekstkondensering (Malterud, 2017). Denne ble vurdert som passende for det fenomenet jeg skulle studere, samtidig som den ble ansett som en forståelig stegvis metode. Hele prosessen har blitt gjort rede for i metodekapittelet, slik at det skal være tilrettelagt for at andre skal kunne følge de samme stegene. Det å la informantene selv lese gjennom det transkriberte materialet kan være med på å øke studiens gyldighet (Malterud, 2017). Dette var det ikke anledning til i denne studien. Analysearbeidet ble derimot validert av min veileder og hennes kollega, for å forsikre at de resultatene jeg hadde kommet frem til i analysen ga et korrekt bilde av datamaterialet.

I forbindelse med denne oppgaven ble informasjon samlet inn fra både ansatte og ungdom, noe som betegnes som kildetriangulering (Malterud, 2017). Dette vil ifølge Malterud (2017) øke oppgavens validitet, fordi det å se fenomenet fra flere sider vil tilføre flere perspektiver og dimensjoner, og man vil kunne utvikle bredere kunnskap. Det å bruke både ansatte og ungdom som informanter i denne oppgaven bidro til rikere og fyldigere beskrivelser av tilbudet, og vil trolig ha bidratt til å få frem flere sider ved Åpen gård.

I denne oppgaven ble det valgt å diskutere funnene i lys av et aktivitetsvitenskapelig perspektiv, og begrepene å *gjøre*, *være*, *tilhøre* og *bli* var sentrale (Wilcock & Hocking, 2015). Meningsfullheten ved det å *gjøre* selve aktiviteten kom derimot ikke frem i funnene. Hvorvidt

dette skyldes at ungdommene opplevde andre aspekter ved aktivitetene, som for eksempel det sosiale, som mer meningsfylt enn det å gjøre selve aktiviteten, eller om det skyldes at jeg ikke spurte eksplisitt om dette, er uvisst. Siden dette ikke var en teoridrevet studie ble den teoretiske tilnærmingen bestemt i etterkant av datainnsamlingen, ut fra det funnene viste (Kvale & Brinkmann, 2015). I utformingen av intervjuguide (vedlegg 2 og 3) var hensikten derfor ikke å stille spørsmål direkte knyttet til meningsfullheten ved det å gjøre aktivitetene. Samtidig lyktes jeg ikke med å finne aktivitetsvitenskapelige studier om ungdom som kunne relateres til min studie, og det vil derfor være vanskelig å si noe om hva som var tilfelle.

6.3.3.2 Ekstern validitet

Den eksterne validiteten omhandler graden av overførbarhet (Malterud, 2017). Dette innebærer å vurdere hvilke sammenhenger studiens funn vil være gjeldende for. Særlig avhenger den eksterne validiteten av en så utførlig beskrivelse av utvalget og konteksten som mulig (Malterud, 2017).

I denne oppgaven var det nødvendig å ha et gjennomførbart prosjekt, innenfor de tids- og ressursrammene som var satt. Det var derfor nødvendig å foreta en pragmatisk rekruttering av informanter, ut fra de som hadde mulighet og lyst til å delta. Ifølge Tjora (2017) vil et såkalt «bekvemmelighetsutvalg» der informanter trekkes ut fra de forskeren har tilgang på, svekke overførbarheten i studien. Rekrutteringen ble likevel gjennomført systematisk og på en slik måte at det var informantene selv som sa seg villige til å delta. Jeg hadde på den måten ikke direkte innvirkning på hvem som skulle inkluderes i utvalget. Selv om dette ut fra Tjora (2017) sine anbefalinger vil kunne svekke studiens eksterne validitet, vurderes likevel informantene til å være representative for utvalget, siden antallet som deltar i tilbudet Åpen gård i utgangspunktet er begrenset. Oppgaven vil trolig kunne bidra til kunnskap om et fenomen det så langt jeg kan se ikke finnes evalueringer av, og vil kunne gi et grunnlag for videre forskning på lignende fenomen innen helsefremmende tiltak for ungdom.

7.0 Avslutning

Denne oppgaven hadde som formål å undersøke på hvilken måte tilbudet Åpen gård kan fremme helse hos ungdom. Helse anses i denne sammenhengen som en ressurs (WHO, 1986), og handler om å være tilfreds med livet og mestre de utfordringene man møter (Helse- og omsorgsdepartementet, 2015; Hjort, 1982). I et aktivitetsvitenskapelig perspektiv fremmes helse gjennom aktivitet, og det var på bakgrunn av dette at arbeidsoppgavene og den sosiale og fysiske konteksten var sentralt i denne oppgaven.

På grunnlag av oppgavens aktivitetsvitenskapelige perspektiv ble funnene diskutert ut fra konseptene *å være*, *å tilhøre* og *å bli*. Her kom det frem at deltakelse i Åpen gård ga ungdom en pause i hverdagen, og la til rette for hvile og refleksjon gjennom å *være*. Samtidig vil naturkonteksten på gården kunne være helsefremmende i seg selv ved å gi ungdommene mulighet til å komme seg vekk fra en hverdag som ellers krever mye konsentrasjon. Videre hadde ungdommene en sterk tilhørighet til stedet, noe som kan skyldes at de gjorde aktiviteter *med* og *for* andre. Det at ungdommene var en del av et sosialt fellesskap bidro til at de kunne knytte relasjoner og bygge et sosialt nettverk bestående av trygge voksne, venner på tvers av alder og kultur, og dyr. Sosial kontakt og sosial støtte så dermed ut til å være viktig for å fremme en følelse av å *tilhøre*. Til slutt kom det frem at arbeidsoppgavene på gården bidro til at ungdommene utviklet sine ferdigheter, ble mer selvstendige og utviklet en ansvarsfølelse overfor omgivelsene sine. Tilbudet kan derfor anses som helsefremmende gjennom det å *bli*.

Funnene i denne studien viste at det ikke var aktivitetene i seg selv som opplevdes som meningsfulle, men derimot den sosiale og fysiske konteksten de inngikk i. De menneskelige relasjonene ble betraktet som den viktigste delen av tilbudet, og gjorde det mulig for ungdommene å bygge et sosialt nettverk. Samtidig så det ut til at stedet, dyrene og arbeidsoppgavene skapte en arena for at de positive møtene kunne skje, og oppleves som meningsfulle. Åpen gård ga også ungdommene mulighet til å være i kontakt med naturen i en ellers urban setting, noe som i seg selv blir sett på som positivt for helsen (Berget & Ihlebæk, 2011; Hartig et al., 2014). Denne oppgaven kan være et bidrag til å øke kunnskapen om hvordan gårdsarbeid kan benyttes som et helsefremmende tiltak for ungdom. Det er likevel behov for flere og større studier på området. Videre forskning bør ha som mål å få frem mulige utfordringer ved et slik tilbud, da dette ikke kom frem i min oppgave. Det vil også være nyttig

å se et slik tilbud med utgangspunkt i andre teoretiske perspektiv, for å få frem sider ved tilbudet som ikke fremkommer i et aktivitetsvitenskapelig perspektiv.

Ut fra mine resultater kan Åpen gård anses som et helsefremmende tiltak for ungdom. Åpen gård skiller seg ut fra mer tradisjonelle aktivitetstilbud for gruppen, og kan betraktes som et alternativt tilbud som favner om flere, slik Helse- og omsorgsdepartementet (2017) har etterspurt. Tilbudet kan slik sett være et eksempel på en alternativ helsefremmende arena for ungdommene som opplever det å være på gården som meningsfullt.

Referanser

- Aked, J., Marks, N., Cordon, C. & Thompson, S. (2008). *Five ways to wellbeing: The evidence*. Hentet fra http://b.3cdn.net/nefoundation/8984c5089d5c2285ee_t4m6bhqq5.pdf
- Antonovsky, A. (2012). *Helsens mysterium: den salutogene modellen*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Askheim, O. P. (2012). *Empowerment i helse- og sosialfaglig arbeid*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Backman, C. L. (2010). Occupational Balance and Well-being. I C. H. Christiansen & E. A. Townsend (Red.), *Introduction to Occupation: The Art and Science of Living* (2. utg.). Upper Saddle River, N.J: Pearson.
- Bakken, A. (2017). *Ungdata 2017: Nasjonale resultater*. Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2017/Ungdata-2017>
- Batt-Rawden, K. B. & Tellnes, G. (2005). Nature-culture-health activities as a method of rehabilitation: an evaluation of participants' health, quality of life and function. *Int J Rehabil Res*, 28(2), 175-180.
doi:https://journals.lww.com/intjrehabilres/Abstract/2005/06000/Nature_culture_health_activities_as_a_method_of.13.aspx
- Berget, B. & Braastad, B. O. (2008). *Kunnskapsstatus og forskningsbehov for Inn på tunet*. Universitetet for miljø- og biovitenskap: Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap. Hentet fra https://www.fylkesmannen.no/Documents/Dokument%20FMHO/Landbruk%20og%20omat/Næringsutvikling/IPT/kunnskapsstatus_og_forskningsbehov.pdf
- Berget, B. & Ihlebæk, C. (2011). Animal-Assisted Interventions; Effects on Human Mental Health - A Theoretical Framework. I T. Uehara (Red.), *Psychiatric Disorders - Worldwide Advances*. Hentet fra <https://cdn.intechopen.com/pdfs-wm/20973.pdf>
- Berkman, L. F. & Krishna, A. (2014). Social network epidemiology. I L. F. Berkman, I. Kawachi & M. M. Glymour (Red.), *Social epidemiology* (2. utg., s. 234-289). New York: Oxford University Press.
- Bischoff, A., Marcussen, J. & Reiten, T. (2007). *Friluftsliv og helse: en kunnskapsoversikt*. Hentet fra <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2437827/Friluftslivoghelse.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Bowler, D. E., Buyung-Ali, L. M., Knight, T. M. & Pullin, A. S. (2010). A systematic review of evidence for the added benefits to health of exposure to natural environments. *BMC Public Health*, 10(1), 456. doi: 10.1186/1471-2458-10-456

- Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*, 32(7), 513-531. doi: <http://dx.doi.org/10.1037/0003-066X.32.7.513>
- Bronfenbrenner, U. R. (2005). *Making Human Beings Human: Bioecological Perspectives on Human Development*. Thousand Oaks, London og New Dehli: Sage Publications.
- Carlquist, E. (2015). *Well-being på norsk*. Helsedirektoratet. Hentet fra <https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/971/Well-being%20på%20norsk%20IS-2344.pdf>
- Christiansen, C. H. (1999). Defining Lives: Occupation as Identity: An essay on Competence, Coherence, and the Creation of Meaning. *American Journal of Occupational Therapy*, 53, 547-558. doi: 10.5014/ajot.53.6.547
- Christiansen, C. H. & Townsend, E. A. (2010a). *Introduction to Occupation: The Art and Science of Living* (2. utg.). Upper Saddle River, N.J.: Pearson.
- Christiansen, C. H. & Townsend, E. A. (2010b). The Occupational Nature of Social Groups. I C. H. Christiansen & E. A. Townsend (Red.), *Introduction to Occupation: The Art and Science of Living* (2. utg.). Upper Sadle River, N.J.: Pearson.
- Cohen, S. & Wills, T. A. (1985). Stress, social support and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310-357. doi: 10.1037/0033-2909.98.2.310
- Csikszentmihalyi, M. (1997). *Finding flow: The psychology of engagement with everyday life*. New York: Basic Books.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2002). *Handbook of self-determination research*. Rochester, N.Y.: University of Rochester Press.
- Dirdal, T. U. (2012). *Inn På Tunet i arbeid med ungdom i avlastningstiltak på en gård: Trivsel og mestring på gården ut fra ungdommenes perspektiv* (Masteroppgave). Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/267870>
- Duncan, M. (2004). Promoting mental health through occupation. I R. Watson & L. Swartz (Red.), *Transformation through occupation: Human occupation in context* (s. 198-218). London: Whurr.
- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D. & Schellinger, K. B. (2011). The Impact of Enhancing Students' Social and Emotional Learning: A Meta-Analysis of School-Based Universal Interventions. *Child Development*, 82(1), 405-432. doi: 10.1111/j.1467-8624.2010.01564.x
- Fangen, K. (2010). *Deltagende observasjon* (2.utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Flatekval, S. J. & Berge, I. B. (2011). *Miljøfaktorers betydning for ungdoms opplevelser på gård. En kvalitativ undersøkelse med ungdom i interaksjon med hest* (Masteroppgave).

- Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Ås. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/186061>
- Folkehelseloven. (2012). *Lov om folkehelsearbeid, LOV-2011-06-24-29*. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29>
- Frønes, I. (2011). *Moderne barndom* (3. utg.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Granerud, A. & Eriksson, B. G. (2014). Mental Health Problems, Recovery, and the Impact of Green Care Services: A Qualitative, Participant-Focused Approach. *Occupational Therapy in Mental Health, 30*(4), 317-336. doi: 10.1080/0164212X.2014.938558
- Grinde, B. & Patil, G. G. (2009). Biophilia: Does Visual Contact with Nature Impact on Health and Well-Being? *International Journal of Environmental Research and Public Health, 6*(12), 2332-2343. doi: 10.3390/ijerph6092332
- Hamilton, T. B. (2010). Occupations and Places. I C. H. Christiansen & E. A. Townsend (Red.), *Introduction to Occupation: The Art and Science of Living* (2. utg.). Upper Saddle River, N.J.: Pearson.
- Hammell, K. R. W. (2014). Belonging, occupation, and human well-being: An exploration. *Canadian Journal of Occupational Therapy, 81*(1), 39-50. doi: 10.1177/0008417413520489
- Hartig, T., Mitchell, R., Vries, S. & Frumkin, H. (2014). Nature and Health. *The Annual Review of Public Health, 35*, 207-228. doi: 10.1146/annurev-publhealth-032013-182443
- Harvey, A. S. & Pentland, W. (2010). What Do People Do? I C. H. Christiansen & E. A. Townsend (Red.), *Introduction to Occupation: The Art and Science of Living* (2. utg.). Upper Saddle River, N.J.: Pearson.
- Hauge, H. (2013). *Equine-assisted activities for adolescents and the impact on social support and task-specific mastery* (Doktorgradsavhandling). Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Ås
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2015). *Folkehelsemeldingen : mestring og muligheter*. (Meld. St. nr. 19 (2014-2015)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/7fe0d990020b4e0fb61f35e1e05c84fe/no/pdfs/stm201420150019000dddpdfs.pdf>
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2016). *#Ungdomshelse: Regjeringens strategi for ungdomshelse 2016-2021*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/838b18a31b0e4b31bbfa61336560f269/ungdomshelsestrategi_2016.pdf
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2017). *Mestre hele livet: Regjeringens strategi for god psykisk helse (2017-2022)*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/f53f98fa3d3e476b84b6e36438f5f7af/strategi_for_god_psykisk-helse_250817.pdf

- Helse- og omsorgsdepartementet & KS. (2017). *Program for folkehelsearbeid i kommunene 2017-2027: En satsning for å fremme barn og unges psykiske helse og livskvalitet*. Hentet fra <https://helsedirektoratet.no/Documents/Folkehelsearbeid%20i%20kommunen/Program%20for%20folkehelsearbeid%20i%20kommunene%202017-2027.pdf>
- Helsedirektoratet. (2014). *Psykisk helse og trivsel i folkehelsearbeidet*. Hentet fra <https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/891/Psykisk-helse-og-trivsel-i-folkehelsearbeidet-IS-2263.pdf>
- Helseth, S., Christophersen, K.-A. & Lund, T. (2007). Helse relatert livskvalitet hos ungdom: Kunnskap om helse relatert livskvalitet hos ungdom som grunnlag for tilnærming i skolehelsetjenesten. *Nordic Journal of Nursing Research*, 27(1), 15-21. doi: 10.1177/010740830702700104
- Hjort, P. F. (1982). *Helsebegrepet, helseidealet og helsepolitiske mål*. Oslo: Tanum-Norli.
- Håkansson, C., Morville, A.-L. & Wagman, P. (2017). Aktivitetsbalance. I H. K. Kristensen, A. S. B. Schou & J. L. Mærsk (Red.), *Nordisk Aktivitetsvidenskab*. København: Munksgaard.
- Jonsson, H. & Asaba, E. (2017). Aktivitet som begreb i aktivitetsvidenskab. I H. K. Kristensen, A. S. B. Schou & J. L. Mærsk (Red.), *Nordisk aktivitetsvidenskab*. København: Munksgaard.
- Kaplan, R. & Kaplan, S. (1989). *The Experience of Nature: A Psychological Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kaplan, S. (1995). The restorative benefits of nature: Toward an integrative framework. *Journal of Environmental Psychology*, 15, 169-182. doi: 10.1016/0272-4944(95)90001-2
- Kawachi, I. & Berkman, L. F. (2001). Social ties and mental health. *Journal of Urban Health: Bulletin of the New York Academy of Medicine*, 78(3). doi: 10.1093/jurban/78.3.458
- Kellert, S. R. & Wilson, E. O. (1993). *The Biophilia Hypothesis*. Washington DC: Island Press.
- Kristiansen, S. S. (2017). *Aktivitetstilbud for hjemmeboende personer med demens. En kvalitativ studie av Tur og Trivsel ved NaKuHel* (Masteroppgave). Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Ås. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/2452572>
- Krueger, R. F., South, S., Johnson, W. & Iacono, W. (2008). The Heritability of Personality Is Not Always 50%: Gene-Environment Interactions and Correlations Between Personality and Parenting. *Journal of Personality*, 76(6), 1485-1522. doi: 10.1111/j.1467-6494.2008.00529.x
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju (3.utg)*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

KØBB. (2013). *Intern årsrapport 2013*.

KØBB. (u.å.-a). Kampen Økologiske Barnebondegård. Hentet 01.03 2018 fra <https://kampenbarnebondegard.com/om-oss/>

KØBB. (u.å.-b). Åpningstider. Hentet 11.04 2018 fra <https://kampenbarnebondegard.com/apningstider/>

Landbruks- og matdepartementet & Kommunal- og regionaldepartementet. (2012). *Inn på tunet: Nasjonal strategi*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/lmd/vedlegg/brosjyrer_veiledere_rapporter/nasjonal_strategi_inn_paa_tunet.pdf

Lindahl-Jacobsen, L. & Jessen-Winge, C. (2017). Meningsfulde aktiviteterets betydning for sundhed og velvære. I H. K. Kristensen, A. S. B. Schou & J. L. Mærsk (Red.), *Nordisk aktivitetsvidenskab*. København: Munksgaard.

Lund, A., Sveen, U., Asbjørnslett, M. & Raanaas, R. K. (2017). Livsfaser, overgange og brud i relation til aktivitet. I H. K. Kristensen, A. S. B. Schou & J. L. Mærsk (Red.), *Nordisk aktivitetsvitenskap*. København: Munksgaard.

MacKerron, G. & Mourato, S. (2013). Happiness is greater in natural environments. *Global Environmental Change*, 23(5), 992-1000. doi: 10.1016/j.gloenvcha.2013.03.010

Malterud, K. (2001). Qualitative research: standards, challenges, and guidelines. *The Lancet*, 358(9280), 483-488. doi: 10.1016/S0140-6736(01)05627-6

Malterud, K. (2012). Systematic text condensation: a strategy for qualitative analysis. *Scand J Public Health*, 40(8), 795-805. doi: 10.1177/1403494812465030

Malterud, K. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag (4.utg)*. Bergen: Universitetsforlaget.

Mitchell, R. (2013). Is physical activity in natural environments better for mental health than physical activity in other environments? *Social Science & Medicine*, 91, 130-134. doi: <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2012.04.012>

Mærsk, J. L. (2017). Samspillet mellom aktivitet og identitet. I H. K. Kristensen, A. S. B. Schou & J. L. Mærsk (Red.), *Nordisk aktivitetsvidenskab*. København: Munksgaard.

Nes, R. B. (2017). Subjektiv livskvalitet: Lykke og trivsel blant ungdom. I K.-I. Klepp & L. E. Aarø (Red.), *Ungdom, livsstil og helsefremmende arbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Ness, O., Johansen, A. & Bjørlykhaug, K. I. (2016). *RoSe-gruppene på NaKuHel: En forskningsbasert evaluering av likepersongruppene på NaKuHel-senteret i Asker (HSN rapport 5:2016)*. Drammen: Høgskolen i Sørøst-Norge. Hentet fra <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2436485>

- NSD. (u.å-a). Må jeg melde prosjektet mitt? Hentet 26.01.18 fra http://www.nsd.uib.no/personvernombud/meld_prosjekt/index.html
- NSD. (u.å-b). Vanlige spørsmål. Hentet 01.02 2018 fra http://www.nsd.uib.no/personvernombud/hjelp/vanlige_sporsmal.html
- Pedersen, I., Ihlebæk, C. & Kirkevold, M. (2012). Important elements in farm animal-assisted interventions for persons with clinical depression: a qualitative interview study. *Disability and Rehabilitation*, 34(18), 1526-1534. doi: 10.3109/09638288.2011.650309
- Phelan, S. & Kinsella, E. A. (2009). Occupational identity: Engaging socio-cultural perspectives. *Journal of Occupational Science*, 16(2), 85-91. doi: 10.1080/14427591.2009.9686647
- Reed, K., Hocking, C. & Smythe, L. (2010). The interconnected meanings of occupation: The call, being-with, possibilities. *Journal of Occupational Science*, 17, 140-149. doi: 10.1080/14427591.2010.9686688
- REK. (2015, 26.06.15). Helseforskning. Hentet 01.02 2018 fra https://helseforskning.etikkom.no/reglerogrutiner/soknadsplikt?p_dim=34997
- Rosa, E. M. & Tudge, J. (2013). Urie Bronfenbrenner's Theory of Human Development: Its Evolution From Ecology to Bioecology. *Journal of Family Theory & Review*, 5(4), 243-258. doi: doi:10.1111/jftr.12022
- Rubin, I. (1983). Function and structure of community: Conceptual and theoretical analysis. I R. L. W. L. Lyon (Red.), *New perspectives on the American community* (s. 54-64). Homewood, IL: Dorsey press.
- Sletten, M. A. & Bakken, A. (2016). *Psykiske helseplager blant ungdom - tidstrender og samfunnsmessige forklaringer*. Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Notat/2016/Psykiske-helseplager-blant-ungdom-tidstrender-og-samfunnsmessige-forklaringer>
- Sollesnes, V. K., Agdal, R., Hopfenbeck, M. & Kogstad, R. E. (2017). En ny start i livet med natur- og gårdsaktiviteter. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 14(03), 256-264. doi: 10.18261/issn.1504-3010-2017-03-06
- Steigen, A. M., Kogstad, R. & Hummelvoll, J. K. (2016). Green Care services in the Nordic countries: an integrative literature review. *European Journal of Social Work*, 19(5), 692-715. doi: 10.1080/13691457.2015.1082983
- Stigsdotter, U. K., Palsdottir, A. M., Burls, A., Chermaz, A., Ferrini, F. & Grahn, P. (2011). Nature-Based Therapeutic Interventions. I K. Nilsson, M. Sangster, C. Gallis, T. Hartig, S. Vries, K. Seeland & J. Schipperijn (Red.), *Forest, Trees and Human Health*. Dordrecht: Springer.

- Sweeting, H., West, P., Young, R. & Der, G. (2010). Can we explain increases in young people's psychological distress over time? *Soc Sci Med*, 71(10), 1819-1830. doi: 10.1016/j.socscimed.2010.08.012
- The Children's Society. (2013). *The Good Childhood Report 2013*. Hentet fra https://www.childrenssociety.org.uk/sites/default/files/tcs/good_childhood_report_2013_final.pdf
- Thompson Coon, J., Boddy, K., Stein, K., Whear, R., Barton, J. & Depledge, M. H. (2011). Does Participating in Physical Activity in Outdoor Natural Environments Have a Greater Effect on Physical and Mental Wellbeing than Physical Activity Indoors? A Systematic Review. *Environmental Science & Technology*, 45(5), 1761-1772. doi: 10.1021/es102947t
- Thornquist, E. (2015). *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori for helsefag*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Ulrich, R. (1993). Biophilia, Biophobia and Natural Landscapes. I S. Kellert & E. O. Wilson (Red.), *The Biophilia Hypothesis* (s. 73-137). Washington DC: Island Press.
- Viner, R. M., Ozer, E. M., Denny, S., Marmot, M., Resnick, M., Fatusi, A. & Currie, C. (2012). Adolescence and the social determinants of health. *The Lancet*, 379(9826), 1641-1652. doi: 10.1016/s0140-6736(12)60149-4
- West, P. & Sweeting, H. (2003). Fifteen, female and stressed: changing patterns of psychological distress over time. *Journal of child psychology and psychiatry*, 44(3), 399-411. doi: 10.1111/1469-7610.00130
- WHO. (1948). Constitution of WHO: Principles. Hentet 26.03 2018 fra <http://www.who.int/about/mission/en/>
- WHO. (1986). *Ottawa Charter for Health Promotion*. Hentet fra http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0004/129532/Ottawa_Charter.pdf
- Wilcock, A. (2002). Reflections on doing, being and becoming. *Australian Occupational Therapy Journal*, 46(1). doi: 10.1046/j.1440-1630.1999.00174.x
- Wilcock, A. & Hocking, C. (2015). *An occupational perspective of health* (3. utg.). Thorofare, NJ: Slack Incorporated.
- Zambon, A., Morgan, A., Vereecken, C., Colombini, S., Boyce, W., Mazur, J., . . . Cavallo, F. (2010). The contribution of club participation to adolescent health: evidence from six countries. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 64(01), 89. doi: 10.1136/jech.2009.088443

Vedlegg

Vedlegg 1 – Observasjonsguide

Hva observeres?	Hva ser jeg etter?	Kommentarer
Ankomst	Hvordan blir ungdommene tatt i mot av de andre barna/ungdommene? Hvordan blir de tatt i mot av de voksne? Hvordan framstår de? (glade, slitne, nervøse, forsiktige, gira) Hva er det første de gjør?	
Aktiviteter	Hva gjør barna og ungdommene? Holder de på med noe hver for seg eller sammen? Hvordan uttrykker ungdommene seg? Tar de selv initiativ til aktiviteter eller organiseres det av de voksne? Hvilke regler gjelder/gjelder ikke? I hvilken grad involverer de voksne seg i ungdommenes lek/aktiviteter?	
Avslutning/avreise	Er det ungdommene selv som bestemmer seg for å reise eller blir de hentet av foreldre etc.? Hvordan fremstår de når de reiser? (glade, triste, slitne, oppmuntret..)	
Tema for uformelle samtaler	Hvordan synes ungdommene det er å være på gården? Hva synes de om aktivitetene de holder på med? Hvordan har de det sammen med de andre barna/ungdommene?	

Vedlegg 2 – Intervjuguide: ungdom på Åpen gård

Intervjuguide ungdom

I. Jeg informerer om:

- a) Hvem jeg er og hva jeg studerer
- b) At jeg skal skrive en masteroppgave, og hva jeg skal skrive om
- c) Forklare lydopptak og hvorfor jeg bruker det under intervjuet, hva jeg skal bruke lydopptaket til, og at de blir slettet i etterkant

II. Generelt

1. Kan du fortelle litt om deg selv; hvor går du på skole og hva liker du å gjøre på fritiden?
2. Hvor ofte er du på gården?
3. Hvor lenge har du vært på gården?
 - Hvor mange år?
4. Kan du fortelle litt om ditt forhold til gården?
5. Er det noe som er annerledes med å være på gården enn på andre fritidsaktiviteter?
 - I så fall – hva?

III. Aktivitetene

6. Hva er det du liker best å drive med på gården?
 - Er det noe du liker bedre enn andre ting?
 - Hvorfor liker du akkurat den/de aktiviteten(e)?
7. Kan du fortelle om noe du har opplevd her på gården som har vært spesielt gøy eller som du husker spesielt godt?
8. Hva synes du om dyrene som er på gården?
 - Noen dyr som betyr ekstra mye? Hvorfor?
9. Er det noen aktiviteter eller dyr du ikke liker på gården?
 - Hvorfor?
10. Er det ting du ikke liker å gjøre når du er her?

IV. Sosialt

11. Har du noen tanker om hva de andre på gården betyr for deg?
12. Hva pleier du og de andre ungdommene å gjøre sammen her på gården?

13. Hvordan har du det sammen med de andre barna/ungdommene?

- Hva tenker du om de mindre barna som også er her?
- Gjør dere ting hver for dere, eller sammen?

14. Kan du si litt om ditt forhold til de som jobber her/de voksne?

- Er de strenge, snille, omtenkssomme...?

V. Læring og utvikling

15. Hva har du lært og hva lærer du av å være på gården?

16. Har du opplevd å få til noe du ikke kunne fra før, her på gården?

- Kan du fortelle om det?

17. Er det noe som er annerledes nå enn før når du var yngre?

- Mer ansvar? Andre arbeidsoppgaver?
- Å få andre oppgaver, hva betyr det for deg?

18. Hva har gården betydd for deg?

VI. utfordringer

19. Er det noe du ikke liker ved gården? Noe du synes burde vært annerledes?

20. Har du noen tanker om du vil fortsette å bruke gården når du blir eldre?

- Hva tror du skal til for at man fortsetter å bruke det lenger?

VII. Avslutning

21. Er det noe mer du har lyst til å prate om som jeg ikke har spurt om?

22. Kan du si noe om hvordan du synes det har vært å være med på denne samtalen?

Vedlegg 3 – Intervjuguide: ansatte ved Åpen Gård

Intervjuguide ansatte

I. Jeg informerer om:

- Hvem jeg er og hva jeg studerer
- Hensikten med intervjuet
- Bruk av båndopptaker og at lydfila blir slettet i etterkant
- Taushetsplikt og at de ikke skal gi ut informasjon om enkeltpersoner

II. Generelt

1. Kan du fortelle litt om deg selv og hvilken bakgrunn du har for å jobbe med barn og ungdom på KØBB?
2. Kan du beskrive tilbudet Åpen Gård?
 - Tanken bak, hva foregår
3. Kan du beskrive brukerne av tilbudet?
4. Har du noen tanker om hvilken betydning gården har for de ungdommene som er her?
5. Har du noen tanker om hvilket utbytte ungdommene har av å delta?

III. Aktivitetene

6. Har du noen erfaring med hva ungdommene liker best å holde på med på gården?
7. Har du tanker om hvilken betydning dyrene har for ungdommene?
8. Hvilken rolle tror du aktivitetene og arbeidsoppgavene spiller for ungdommene sin opplevelse av tilbudet?
9. Tar brukerne av tilbudet selv initiativ til aktiviteter/arbeidsoppgaver?
 - I hvilken grad, på hvilken måte?
10. Opplever du at det er noe ungdommene ikke liker å holde på med mens de er her?
11. Har du noen tanker om hva det er med de naturlige omgivelsene på en gård som kan virke positivt for ungdom?
 - Er det spesielle faktorer som du tror har en positiv virkning?

IV. Sosialt

12. Har du noen tanker om hvilken betydning den sosiale rammen har for ungdoms opplevelse av tilbudet?
13. Hvordan forholder brukerne seg til hverandre?

- Påvirkes de av hverandre? Drar de nytte av hverandre?
- Yngre/eldre, gutter/jenter

14. Hva slags inntrykk har du av miljøet på gården?

- Kan du beskrive det?

15. Kan du si litt om forholdet og samholdet mellom ungdom og de voksne som jobber her?

V. Læring og utvikling

16. Har du noen tanker om hvordan ungdom utvikler seg gjennom å være på gården, i så fall: på hvilken måte?

17. Hva endrer seg etter hvert som brukerne blir eldre?

VI. utfordringer

18. Har du opplevd noen situasjoner som har vært utfordrende?

- Hvordan har dette evt. løst seg?

VII. Avslutning

19. Er det noe mer du har lyst til å spørre om eller tilføye?

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt om Kampen Økologiske Barnebondegård

Bakgrunn og formål

Hei! Jeg er masterstudent ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, og skal dette året skrive min avsluttende masteroppgave i folkehelsevitenskap. I den forbindelse ønsker jeg å evaluere bydel Gamle Oslo sitt tilbud Åpen Gård ved Kampen Økologiske Barnebondegård (KØBB), og undersøke hvilke opplevelser ungdom har fra å være der. Foreløpig problemstilling for denne oppgaven er: **Hvilke opplevelser og erfaringer har ungdom og ansatte fra tilbudet Åpen Gård?**

I den anledning ønsker jeg å intervju og observere ungdom som har benyttet seg av KØBB sitt «Åpen gård»-tilbud. Du/dere får derfor dette informasjonsskrivet fordi du/deres sønn/datter har deltatt på KØBB sitt tilbud, og jeg ønsker å høre din/hennes/hans opplevelse fra å være med.

Hva innebærer deltakelse i studien?

I denne studien skal jeg bruke deltakende observasjon og intervju for å få informasjon om tilbudet. Intervjuene vil holdes på KØBB sine lokaler, og ha en varighet på rundt 30 minutter. Spørsmålene vil omhandle ungdommene sin opplevelse av tilbudet, særlig rundt temaene: dyrene på gården, gårdsaktiviteter, den sosiale rammen og mestringsopplevelser. På forespørsel kan intervjuguide sendes til foreldre på forhånd. Intervjuene vil bli tatt opp på et lydbånd (ikke mobiltelefon).

Jeg vil forsøke å gjøre intervjuene så enkle og interessante som mulig, slik at ungdommene jeg intervjuer får en positiv opplevelse fra å delta. Målet mitt er at ungdommen kan få noe ut av intervjuet selv, ved å reflektere og bli bevisst hvilken betydning det har for de å være på KØBB.

Bruk av personopplysninger

Dette masterprosjektet er meldt inn til Personvernombudet for forskning (NSD). All informasjon som blir samlet inn vil bli behandlet konfidensielt, og ingen enkeltpersoner vil kunne bli gjenkjent. Lyddopptak og notater vil kun være tilgjengelig for meg og min hovedveileder ved NMBU, og vil bli destruert ved prosjektets slutt, senest juni 2018. Det er frivillig å delta i studien, og du eller ditt barn kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn.

Ved spørsmål til studien, ta kontakt med Hege Olimb Myhre på telefon 93265485 eller epost hege.olimb.myhre@nmbu.no. Ved spørsmål knyttet til masterstudiet generelt, kan dere kontakte Grete Grindal Patil på epost grete.patil@nmbu.no.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og samtykker til at

..... (navn på ungdom) kan delta.

(Signert av deltaker/foresatt , dato)

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt om Kampen Økologiske Barnebondegård

Bakgrunn og formål

Hei! Jeg er masterstudent ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, og skal dette året skrive min avsluttende masteroppgave i folkehelsevitenskap. I den forbindelse ønsker jeg å evaluere bydel Gamle Oslo sitt tilbud Kampen Økologiske Barnebondegård (KØBB), og undersøke hvilke opplevelser ungdom har fra å være der. Foreløpig problemstilling for denne oppgaven er: **Hvordan opplever ungdom å være på Kampen Økologiske Barnebondegård, og hvordan kan stedet og aktivitetene fremme ungdommenes helse?**

Hva innebærer deltakelse i studien?

I den anledning ønsker jeg å intervju ansatte ved KØBB for å høre deres erfaringer fra tilbudet. Intervjuene vil holdes i KØBB sine lokaler, og ha en varighet på rundt 30-45 minutter. Samtalen vil bli tatt opp på et lydbånd (ikke mobiltelefon). Deltakelse i prosjektet vil medføre at du må reflektere rundt dine erfaringer ved KØBB. Samtidig ønsker jeg at du som deltaker skal sitte igjen med en positiv opplevelse i etterkant.

Bruk av personopplysninger

Dette masterprosjektet er meldt inn til Personvernombudet for forskning (NSD). All informasjon som blir samlet inn vil bli behandlet konfidensielt, og ingen enkeltpersoner vil kunne bli gjenkjent. Lydopptak og notater vil kun være tilgjengelig for meg og min hovedveileder ved NMBU, og vil bli destruert ved prosjektets slutt, senest juni 2018. Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn.

Ved spørsmål til studien, ta kontakt med Hege Olimb Myhre på telefon 93265485 eller epost hege.olimb.myhre@nmbu.no. Ved spørsmål knyttet til masterstudiet generelt, kan dere kontakte Grete Grindal Patil på epost grete.patil@nmbu.no.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og samtykker til å delta.

(Signert av deltaker, dato)

Vedlegg 6 – Godkjenning fra NSD

Grete Grindal Patil
Pb 5003
1432 ÅS

Vår dato: 22.11.2017

Vår ref: 56869 / 3 / BGH

Deres dato:

Deres ref:

Vurdering fra NSD Personvernombudet for forskning § 31

Personvernombudet for forskning viser til meldeskjema mottatt 02.11.2017 for prosjektet:

56869	<i>Gården som en åpen møteplass i byen. En kvalitativ studie av ungdom sin opplevelse av å være på Kampen Økologiske Barnebondegård</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Grete Grindal Patil</i>
Student	<i>Hege Olimb Myhre</i>

Vurdering

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon finner vi at prosjektet er meldepliktig og at personopplysningene som blir samlet inn i dette prosjektet er regulert av personopplysningsloven § 31. På den neste siden er vår vurdering av prosjektopplegget slik det er meldt til oss. Du kan nå gå i gang med å behandle personopplysninger.

Vilkår for vår anbefaling

Vår anbefaling forutsetter at du gjennomfører prosjektet i tråd med:

- opplysningene gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon
- vår prosjektvurdering, se side 2
- eventuell korrespondanse med oss

Vi forutsetter at du ikke innhenter sensitive personopplysninger.

Meld fra hvis du gjør vesentlige endringer i prosjektet

Dersom prosjektet endrer seg, kan det være nødvendig å sende inn endringsmelding. På våre nettsider finner du svar på hvilke [endringer](#) du må melde, samt endringskjema.

Opplysninger om prosjektet blir lagt ut på våre nettsider og i Meldingsarkivet

Vi har lagt ut opplysninger om prosjektet på nettsidene våre. Alle våre institusjoner har også tilgang til egne prosjekter i [Meldingsarkivet](#).

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Vedlegg 7 – Godkjenning av endringsmelding NSD

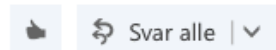
Prosjektnr: 56869. Gården som en åpen møteplass i byen. En kvalitativ studie av ungdom sin opplevelse av å være på Kampen Økologiske Barnebondegård

Belinda Gloppen Helle <Belinda.Helle@nsd.no>

ma 05.02, 11:10

Grete Grindal Patil; Hege Olimb Myhre ↘

Innboks

BEKREFTELSE PÅ ENDRING

Viser til endringsmelding registrert hos personvernombudet 22.01.2018.

Vi har nå registrert at det også skal gjennomføres intervju med ansatte. Informasjonsskrivet er godt utformet.

Vi minner om at de ansatte har taushetsplikt og det er viktig at intervjuene gjennomføres slik at det ikke samles inn opplysninger om barna/ungdommene. Vi anbefaler at dere minner informantene om dette i forbindelse med intervjuene.

Personvernombudet forutsetter at prosjektopplegget for øvrig gjennomføres i tråd med det som tidligere er innmeldt, og personvernombudets tilbakemeldinger. Vi vil ta ny kontakt ved prosjektslutt.

Vennlig hilsen,

--

Belinda Gloppen Helle
seniorrådgiver | Senior Adviser
Seksjon for personverntjenester | Data Protection Services
Tlf: (+47) 55 58 28 74

NSD – Norsk senter for forskningsdata AS | NSD – Norwegian Centre for Research Data
Harald Hårfagres gate 29, NO-5007 Bergen
Tlf: (+47) 55 58 21 17
postmottak@nsd.no www.nsd.no

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Noregs miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Postboks 5003
NO-1432 Ås
Norway